www.iphonepub.com

DOSTOYEVSKİ

BAŞKASININ KARISI

ROMAN YAYINLARI

www.iphonepub.com En geniş iPhone ePub arşivi.

BAŞKASİNİN KARİSİ

NAMUSLU HİRSİZ

DOSTOYEVSKİ

Ağustos 2000

BAŞKASININ KARISI

(Görülmemiş Bir Olay)

I

- Size bir şey sormama izin verir misiniz, efendim?

Yolcu irkildi ve sokak ortasında, akşamın sekizinde kendisine teklifsizce sokulan kürklü kişiye biraz korkarak baktı.

Petersburglu biri, hiç tanımadığı başka bir adamla sokakta birdenbire birşeyler konuşmaya başlarsa ötekinin kesin olarak korkuya düşmesi pek doğaldır.

Böylece yolcu sarsıldı, biraz da korktu. Kürklü adam dedi ki:

- Sizi rahatsız ettiğimden dolayı beni bağışlayın, ben.. ben val ahi bilmiyorum... Siz, sanırım beni bağışlarsınız...

Görüyorsunuz ki ruhsal bir bunalım içindeyim.

Redingotlu delikanlı, kürklü adamın gerçekten ruhsal bir bunalım içinde olduğunu ancak o zaman görebildi. Karışık yüzü

oldukça solgundu, sesi titriyordu; belki de kafası

karmakarışıktı; çünkü sözcükler ağzından pek güçlükle çıkıyordu. Bir ricada bulunmak istediği bel iydi; ama gerek rütbe, gerekse toplumsal konum bakımından belki de daha aşağı

olan bir adama böyle kendisini küçük düşürücü bir ricada bulunmanın ona çok zor geldiği görünüyordu. Öyle ya, böyle sağlam bir kürkün altına, üzerine gösterişli süsler, nişanlar serpilmiş olan ciddi, pek güzel, koyu yeşil renkli bir frak giymiş birinin bir ricada bulunması; yakışıksız, uygunsuz, hatta garip bir şey olurdu. Bütün bunların kürklü adama sıkıntı verdiği bel iydi; öyle ki, sonunda ruhsal bunalım içinde olan bu bey dayanamadı; hem heyecanını bastırmak, hem de kendi yarattığı bu hoşa gitmeyen sahneye incelikle son vermek istedi:

- Beni bağışlayın, aklım başımda değil; siz elbette beni tanımıyorsunuz. Sizi rahatsız ettiğimden dolayı özür dilerim; vazgeçtim.

Hemen görgülü bir tavırla şapkasını çıkardı, koşarak uzaklaştı.

- Durun; bir dakika...

Ufak tefek adam, redingotlu adamı şaşkınlık içinde bırakarak karanlıkta gözden yitti.

Redingotlu delikanlı, "Ne tuhaf adam!" diye düşündü. Bu işe epey şaşırdıktan ve bu şaşkınlığından kurtulduktan sonra, kendi işini anımsadı; çok yüksek bir evin kapısını

gözetleyerek bir aşağı bir yukarı gidip gelmeye başladı.

Ortalığı sis kaplamaya başlayınca delikanlı biraz sevindi, çünkü buralarda dolandığı pek görülmeyecekti; onun bu dolanışını, saatlerdir müşteri bekleyen faytoncu fark edebilirdi ancak.

- Bağışlayın!

Delikanlı yine irkildi; önünde yine aynı kürklü kişi duruyordu.

- Bağışlayın, ben yine... diye konuşmaya başladı; ama siz, sanırım soylu bir adamsınız. Toplumsal durumuma bakmayın; yani, demek istiyorum ki, bana insanca bakın... Beyim, karşınızda büyük bir ricada bulunan bir adam var...

- Elimden gelirse... Eee, ne istiyorsunuz?

Bu gizemli kişi, ağzını çarpıtarak sinirli sinirli güldü, yüzü

sarardı:

- Siz, dedi, belki de para istediğimi sanıyorsunuz.

- Aman efendim, rica ederim...

- Hayır, sizi rahatsız ettiğimi biliyorum. Bağışlayın n'olur.

Kendimden nefret ediyorum; beni bunalımlı bir ruh durumunda gördüğünüzü varsayın; hatta delice bir ruh durumunda...

Bundan, kötü bir sonuç çıkarmayın...

Sabrı tükenen delikanlı, yüreklendiren bir tavırla başını

eğerek yanıt verdi:

- Ama biz asıl konuya gelelim.. asıl konuya!

- A! Demek öyle! Bu denli genç bir adam olan siz, sanki şaşkın bir çocukmuşum gibi bana asıl konuyu anımsatıyorsunuz! Ben aklımı bütün bütün kaçırdım! Doğru söyleyin, beni bu düşkün durumumla nasıl buluyorsunuz?

Delikanlı utandı, sustu. Kürklü kişi, sonunda metin bir sesle konuştu:

- Açıkça soruyorum işte: Buralarda bir hanım görmediniz mi?

Bütün ricam buydu!

- Hanım mı?

- Evet, bir hanım.

- Gördüm... Ama, doğrusunu söylemek gerekirse bir değil, buradan pek çok hanım geçti...

- Hakkınız var, diye acı bir gülümsemeyle yanıt verdi gizemli adam. Şaşırıyorum, bunu demek istemedim, bağışlayın n'olur.

Tilki mantolu, koyu kadife kukuletalı, siyah tül ü bir hanım görüp görmediğinizi sormak istedim.

- Hayır, böyle birini görmedim... Hayır, sanırım görmedim.

- Ya! Öyleyse özür dilerim.

Delikanlı bir şey sormak istedi; ama kürklü kişi bu sabırlı

dinleyiciyi yine şaşkın bir durumda bırakarak uzaklaştı.

Redingotlu delikanlı, öfkeyle olsa gerek, "Hay kör olası,"

diye söylendi.

Kunduz kürklü sıkıntıyla yakasını kaldırdı, çekingen bir tavırla yüksek evin kapısı önünde gezinmeye başladı. Pek öfkeliydi.

"Yahu niçin çıkmıyor, saat sekize yaklaşıyor," diye düşünüyordu.

Kuledeki saat sekizi vurdu.

- Of! Sizi şeytan götürsün artık!

- Özür dilerim...

- Size böyle söylediğim için bağışlayın... Birdenbire önüme öyle bir çıkıverdiniz ki adamakıl ı korktum, diyerek delikanlı

yüzünü buruşturdu, özür diledi.

- Ben yine size... Doğal ıkla, benim bu sinirli davranışımı

garip buluyorsunuz, ama...

- Sizden rica ediyorum; sözü boşuna uzatmadan, ne istediğiniz söyleyin. Ne demek istediğinizi hâlâ öğrenemedim.

- Aceleniz ne? Bakın. Size her şeyi açıkça ve kısaca anlatacağım. Ne yapalım! Kimi zaman, tümüyle ayrı huyu suyu olan insanlar, birbirlerinin suyuna gitmek zorunda kalır. Ama görüyorum ki, siz de pek sabırsızsınız delikanlı... İşte böyle... Aslına bakarsanız, ne diyeceğimi kendim de bilmiyorum; ama her şeyi açıkça söylemeye karar verdim: Bir hanımı arıyorum; işte, bu hanımın nerede olduğunu öğrenmeliyim. Sanırım delikanlı, onun kim olduğunu ve adını

öğrenmenize gerek yoktur.

- Evet, evet... Sonra?

- Sonra! Ama bana karşı bu nasıl bir tavır? Bağışlayın ama, belki sizi delikanlı sözüyle aşağılamış oldum; ne var ki, kötü

bir niyetle söylemedim... Tek sözcükle, bana bir iyilik yapmak isterseniz, işte, bir hanım, yani demek istiyorum ki, namuslu bir kadın, tanıdığım çok iyi bir aileden... Bu işi bana onlar yüklediler. Ben, anlayacağınız, evli değilim...

- E, sonra...

- Delikanlı, halden anlayın. Ah yine! Bağışlayın; size hep delikanlı diyorum. Bir dakika bile yitirmeye gelmez...

Düşünelim ki bu hanım... Ama şu evde kimin oturduğunu bana söylemez misiniz?

- Oturan mı? Burada oturan çok...

Kürklü kişi inceliği elden bırakmamak için hafifçe gülerek yanıt verdi:

- Evet yani, yerden göğe kadar haklısınız, biraz karıştırdığımı anlıyorum... Ama sizin sözlerinizdeki bu eda da ne canım? Görüyorsunuz, karıştırdığımı açık yüreklilikle söylüyorum; büyüklenen bir adamsanız, benim alçalışımı

yeterince seyrettiniz... Diyorum ki, bir hanımın soylu bir kişiliği vardır; ancak yani biraz hafif tavırları...

Bağışlayın, hep karıştırıyorum; sanki yazından söz ediyormuşum gibi... Bu hanım, Paul de Kock'un* yapıtlarını elinden düşürmez. İşte bütün bu yıkım da bu Paul de Kock'tan geliyor aslında...

Genç adam kürklü kişiye acıyarak baktı; adam, iyice şaşırmış, susmuş, anlamsız bir gülümsemeyle kendisini süzüyordu; durup dururken, titreyen el eriyle delikanlının redingotunun yakasına yapıştı.

- Burada kimin oturduğunu mu soruyorsunuz? diye delikanlı

biraz geri çekilerek sordu.

- Evet, birçoklarının oturduğunu söylediniz.

Delikanlı mırıldanarak, biraz da üzülerek dedi ki:

- Bildiğime göre burada Sofya Ostafiyevna oturuyor.

- Hah, görüyor musunuz, görüyor musunuz? Demek ki delikanlı, siz bir şeyler biliyorsunuz?

- İnanın, hiç, hiçbir şey bilmiyorum... Sizin telaşlı

davranışınızdan bu kanıya vardım.

- Ahçı kadından öğrendim, o buraya geliyormuş. Yok, siz yanlış

bir yola saptınız, yani Sofya Ostafiyevna değil... O, Sofya Ostafiyevna ile tanışmıyor...

- Tanışmıyor mu? Öyleyse bağışlayın...

Garip kişi, acı bir alayla dedi ki:

- Görüyorum ki delikanlı, bütün bunlar sizi ilgilendirmiyor.

Delikanlı sıkılarak:

- Dinleyin, dedi, ben doğal olarak sizin bu durumunuzun nedenini bilmiyorum. Ama sanırım, sizi aldattılar, doğru söyleyin.

Sonra, anlamlı bir tavırla gülümseyerek ekledi:

- Biz sanırım anlaşacağız, dedikten sonra, bütün vücuduyla pek incelikli bir selam vermek istedi.

- Siz beni yıktınız! Açıkça söyleyeyim, evet tam dediğiniz gibi. Ama bu kimin başına gelmez ki!.. Sizin ilginiz benim ta içime işledi. Kabul edin ki gençler arasında... Ben, doğal ıkla genç sayılmam, ama biliyor musunuz, alışkanlık, bekar yaşamı, elbette bekarlar arasında, bilirsiniz ya...

- Elbette, elbette! Size ne gibi bir yardımda bulunabilirim?

- İşte, açık söyleyin ki Sofya Ostafiyevna'yı görmeye gelmek... Ancak bu hanımın kimi görmeye geldiğini daha iyice bilmiyorum; ama şu evin içinde bulunduğunu biliyorum; sizi gezinirken görünce, ben de sokağın öbür yanında dolaşıyordum, düşündüm ki... İşte görüyorsunuz ya bu hanımı bekliyorum...

Onun burada bulunduğunu biliyorum, onu karşılamak ve kendisine anlatmak isterdim ki... Bu davranışının nasıl da yakışıksız ve iğrenç olduğunu... Tek bir sözcükle... Anlıyorsunuz değil mi?

- Hımmm! Evet, sonra?

- Bu işin benimle ilgisi yok; öyle sanmayın... Bu hanım, başkasının karısı! Kocası şurada, Voznesenski Köprüsü'nde bekliyor; yakalamak istiyor, ama kararsız kaldı; her koca gibi, hâlâ inanamıyor... (Bu anda kürklü kişi gülümsemek istedi.) Ben onun arkadaşıyım; inanın ki saygıdeğer bir adamım, sizin sandığınız gibi değil...

- Elbette canım; sonra.. sonra?

- İşte böyle; bu hanımı yakalamaya çalışıyorum. Kocasına acıdığımdan üstlendim bu işi. Zaval ı koca! Ama biliyorum, bu genç hanım çok kurnaz; (Paul de Kock'un romanları her zaman yastığının altındaymış),

eminim ki şimdi görünmeden sıvışıverecek. Val ahi, onun buraya geldiğini bana ahçı kadın söyledi; haberi alır almaz deli gibi atıldım; yakalamak istiyorum; çoktan beri kuşkulanıyordum, bunun için size rica etmek istedim, siz burada dolaşıyorsunuz... Siz.. sizin kim olduğunuzu bilmediğimden...

- Eh anladık işte... iyi de, benden ne istiyorsunuz?

- Evet... Sizi tanımak onurunu elde edemediğim için soramıyorum; kimsiniz, nasıl bir adamsınız?... Sanırım tanışmamıza izin verirsiniz; hoş bir raslantı...

Heyecanlı kişi, delikanlının elini içtenlikle sıktı, sonra da ekledi:

- Ben bunu baştan yapmalıydım; ama bu durumda, bütün görgü

kural arını unuttum!

Kürklü kişi, konuşurken yerinde duramıyor; tedirginlik içinde çevreye bakınıyor, kısa adımlarla yürüyor, sanki suda boğulmak üzere olan biri gibi, eliyle delikanlıya tutunuyordu.

- Hani ben size, diye sürdürdü konuşmasını; bakın, sizinle dostça konuşmak istemiştim de... Teklifsiz davrandığım için bağışlayın... Şuradan giderek arka kapının bulunduğu sokakla yolun öte köşesi arasında rahat rahat gezinir gibi görünmenizi rica edecektim. Ben, büyük kapının önünde dolaşacağım, böylece onu kaçırmayacağız; tek başıma onu kaçırmaktan korkuyorum; kaçırmak istemiyorum. Siz onu görünce hemen durdurun ve beni çağırın... Ben de amma deliyim! Yapmanızı istediğim şeyin nasıl da aptalca, nasıl da yakışıksızca olduğunu ancak şimdi anlıyorum!

- Aman efendim, siz ne istediğinizi söyleyin!..

- Beni bağışlamayın; ben bir ruh bunalımı içindeyim, şimdiye dek hiç böylesine saçma davranmamıştım! Sanki mahkemede yargılanıyormuşum gibi. Sizinle düpedüz ve açıkça konuşacağım delikanlı; sizi onun âşığı sanıyordum!

- Yani, siz yalnızca benim burada ne yaptığımı mı bilmek istiyordunuz?

- Saygıdeğer efendim; artık, sizin o adam olduğunuzu düşünmüyorum bile; sizi böyle bir kuşkuyla lekelemek istemiyorum. Ama... ama siz onun âşığı olmadığınıza namusunuz üzerine ant içer misiniz?

- Eh, pek iyi, ant içiyorum, âşığım işte... ama sizin karınıza değil. Öyle olsaydım, şimdi sokakta değil, onun yanında olurdum!

- Karımın mı? Karım olduğunu kim söyledi size delikanlı? Ben bekarım, ben, yani âşık olan benim...

- Dediğinize göre, ortada bir koca var... Voznesenski Köprüsü'nde...

- Elbette, ben saçmalıyorum; ama arada başka bağlar da var!

Kabul edin ki delikanlı, bazı hafif davranışlar; yani...

- Eh, eh, peki, peki!..

- Yani, ben hiç de koca değilim...

- Çok doğru. Daha doğrusunu isterseniz, sizi düşüncenizden vazgeçirerek kendim de rahat etmek istediğim içindir ki, şimdi böyle açıkça konuşuyorum; siz benim hem canımı sıkıyor, hem de bana engel oluyorsunuz. Sizi çağıracağıma söz veriyorum. Çok rica ederim beni serbest bırakın, uzaklaşın, görüyorsunuz ya bekliyorum.

- Buyurun, buyurun, ben giderim, yüreğinizin garip sabırsızlığına saygı gösteriyorum. Bunu anlıyorum delikanlı.

Ah, sizi şimdi nasıl da iyi anlıyorum!

- Tamam, tamam...

- Haydi hoşçakalın!.. Ama, şey.. bağışlayın beni delikanlı, ben yine size... Bilmiyorum nasıl söyleyeyim... Namusunuz, onurunuz üzerine, âşık olmadığınıza, bir kez daha ant için!

- Hey Tanrım! Hey...

- Son bir soru daha; kocasının soyadını biliyor musunuz?..

Sizin... yani, söz ettiğiniz hanımın.

- Elbette biliyorum, sizin soyadınız değil! İşte bu kadar!

- Benim soyadımı biliyor musunuz?

- Yahu, beni dinleyin, gidin; zaman geçiriyorsunuz; o bin kez sıvışabilir... Haydi, daha ne duruyorsunuz? Sizinki tilki mantolu ve kukuletalı; benimki kareli pelerinli, mavi kadife şapkalıdır.. Eh, daha ne istiyorsunuz?

Sırnaşık kişi:

- Mavi kadife şapkalı mı? Onda kareli pelerin ve mavi şapka da vardı, diye haykırdı. Sonra hemen geri döndü.

- Ah kör olası ben! Eh, sanki bu raslanmaz bir şey mi ki?..

Ama bana da ne oluyor! Benimki oraya gitmiyor ya!

- Sizinki nerede?

- Bunu öğrenmek istiyorsunuz öyle mi?

- Açık söyleyeyim ki, ben hep o konudan...

- Of Tanrım! Sizde hiç utanma yok mu! Benimkinin burada tanıdıkları var, üçüncü katta, sokağa bakan yanda. Ama ne istiyorsunuz? Bu insanların adlarını mı söyleyeyim, ha?

- Tanrım! Benim de üçüncü katta tanıdıklarım var, pencereleri de sokağa bakıyor... General...

- General mi?

- General. Hangi general olduğunu size söylüyorum işte: General Polovitsın.

- Vay canına! Hayır, bu o değil! (Hay kör olası, kör olası!)

- O değil mi?

- Değil, elbette.

İkisi de susarak şaşkınlık içinde birbirine baktılar.

- Neden bana böyle bakıyorsunuz? diye, delikanlı şaşkın ve düşünceli durumdan kurtularak öfkeyle bağırdı; kürklü bey bocalamaya başladı:

- Ben, ben, val ahi...

- Hayır, izin verin, izin verin, şimdi daha akıl ıca konuşalım. Konu ikimizi de ilgilendiriyor. Bana anlatın...

Orada sizin kiminiz var?

- Yani tanıdıklarım mı?

- Evet tanıdıklarınız...

- İşte görüyorsunuz, görüyorsunuz ya! Her şeyi gözlerinizden anladım.

- Hay kör olası! Hayır canım, hayır; Kör müsünüz yahu? Ben sizin önünüzde duruyorum, onunla birlikte değilim ki; anladınız mı? Hem bana ne; ister söyleyin, ister söylemeyin!

Delikanlı büyük bir öfkeyle topukları üzerinde iki kez döndü

ve elini sal adı.

- Hayır ben hiçbir şey söylemiyorum diye telaşlandı kürklü

adam, izin verin, soylu bir kişi gibi size her şeyi anlatacağım: ilk önce karım buraya tek başına geliyordu, üçüncü kattakilerin akrabasıdır; ben hiçbir şeyden kuşkulanmıyordum; dün general e karşılaştım, bana üç hafta önce buradan başka bir apartmana taşındıklarını söylemez mi!... Oysa kar... yani karım değil, başkasının karısı, Voznesenski Köprüsü'ndekinin yani, işte bu hanım da önceki gün onları görmeye gittiğini, yani bu apartmana geldiğini söylemişti. Ahçı kadın, generalin çıktığı bu daireyi Bobinatsın adında bir delikanlının tuttuğunu söyledi.

- Hay kör şeytan! Hay kör şeytan!

- Evet efendim; ben korku içindeyim, dehşet içindeyim.

- Hay kör şeytan! Sizin korku ve dehşet içinde bulunmanızdan bana ne? Ah, işte işte, geçiyor, işte...

- Nerede? Nerede? Siz yalnızca "İvan Andreyiç" diye bağırıverin, ben yetişirim; artık çekiliyorum...

- Peki, peki... Hay aksi! İvan Andreyiç!

İvan Andreyiç soluya soluya geri dönerek, bağırdı:

- Buradayım, ne var? Ne? Nerede?

- Hayır, hayır, yok birşey; ben yalnızca.. bu hanımın adının ne olduğunu sormak istedim.

- Glaf...

- Nee? Glafira mı?

- Hayır, tam Glafira değil... Özür dilerim, ama size onun adını söyleyemem.

Bu sözler ağzından çıkarken adam bir mendil gibi bembeyaz oldu.

- Evet, elbette Glafira değil; Glafira olmadığını ben de biliyorum; benimki de Glafira değil... Peki, sizinki kiminle birlikte?

- Nerede?

- Şurada! Hay Al ah kahretsin! (Delikanlı hırsından yerinde duramıyordu.)

Öteki bir türlü inanamadığı için, sorularını sürdürüyordu:

- Bana bakın hele; peki, onun adının Glafira olduğunu nereden biliyorsunuz bakayım?

- Öf be! Al ah kahretsin! Boyuna sizinle mi uğraşacağım? Siz kendiniz, sizinkinin adının Glafira olduğunu söylemediniz mi?

- Bakın beyefendi, bu ne tavır böyle!

- Tuh Al ah kahretsin, şimdi tavrın sırası mı? O sizin karınız mı yahu?

- Yooo, yani, şey.. ben evli değilim ki... Ben sizin yerinizde olsaydım, karayazılı bir adama... her türlü saygıyı hak eden bir adama demiyorum, ama kesinlikle terbiyeli bir adama, her dakika "Al ah kahretsin" demezdim. Siz hep kahır okuyup duruyorsunuz!

- Eh, Al ah kahretsin işte! Alın benden bu kadar, anladınız mı?

- Sizin öfkeden kafanız karışmış, ben de susuyorum. Hey Tanrım, acaba bu da kim?

- Nerede?

Bir gürültü ve bir gülme işitildi; kapı önündeki merdivende iki güzel kız göründü; her iki erkek de onlara doğru atıldı.

Kızlar terslendi:

- Ay, çekilsenize, ne oluyorsunuz?

- Niye yanımıza sokuluyorsunuz böyle?

- Bunlar onlar değil!

- Elbette değiliz? Hey, faytoncu!

- Nereye gideceksiniz mamzel?

- Pokrov'a; bin Annuşka, seni de götüreyim.

- Peki, ben öbür yandan binerim; sür arabacı! Bak, bizi çabuk götür ha.

Fayton gitti...

- Bunlar hangi evden çıktı dersiniz?

- Tanrım, Tanrım! Acaba oraya mı gitsek?

- Nereye?

- Şu Babınitsın mı ne; işte ona...

- Hayır, olmaz...

- Niçin?

- Eee, elbette ben giderim; ama, ben malımı bilirim; beni görünce o zaman hanım başka bir şey söyler; dalaverecinin biridir o, onu bilirim! Kendisini biriyle yakalamaya gelmiş

olduğumu söyleyerek bütün suçu yine benim üzerime atar!

- Onun orada olduğunu bilmek ne acı! Ama bilmiyorum, siz niçin... İşte siz generale gitseniz ya...

- Ama o taşındı!

- Zararı yok, anlıyor musunuz? Oraya gitti ya; işte siz de gidin, anladınız mı? Sanki generalin taşındığını bilmiyormuş

gibi davranın, karınızı almak bahanesiyle filan gidin, canım.

- E, sonra?

- Sonra da Bobınitsın'ın dairesinde işte o adamın yakasına yapışın; hay aksi şeytan, ne anlaşıl..

- Eh, birinin yakasına yapışıp yapışmayacağımdan size ne?

Görüyor musunuz, görüyor musunuz?..

- Ne, ne babacığım? Ne? Yine aynı şeyleri mi söyleyeceksiniz?

Aman Tanrım, aman Tanrım, utanın, gülünç adam, anlaşılmaz adam!

- Ama, siz neden böyle ilgi gösteriyorsunuz? Öğrenmek istiyorsunuz...

- Neyi öğrenmek? Neyi? Hay şeytan alsın, şimdi sizi mi düşüneceğim? Ben artık tek başıma da giderim; gidin, çekilin burdan; oralarda dolaşıp bekçilik yapın, hadi!

Kürklü adam, üzüntülü bir sesle bağırdı:

- Sayın beyefendi, kendinizi iyice yitiriyorsunuz.

- Eh, ne var bunda? Yitiririm yitiririm, dedi.

Sonra kürklüye yaklaşarak öfkeyle dişlerini gıcırdattı, daha sonra da yumruklarını sıkarak gürledi:

- Ne var bunda? Sanki kimin önünde kendimi yitiriyorum.

- Ama beyefendi, izin verin de...

- Siz kim oluyorsunuz ki önünüzde kendimi unutayım. Soyadınız nedir?

- Bu nasıl iş böyle delikanlı? Soyadımı niçin soruyorsunuz?

Söylemem... En iyisi sizinle birlikte geleyim. Birlikte gidelim, ben arkada kalmayacağım, her şeye razıyım. Ama bilin ki ben daha incelikli sözleri hak eden bir insanım. İnsan hiçbir yerde soğukkanlılığını yitirmemeli; siz bir şeye üzüldüyseniz, neden olduğunu ben biliyorum; sanırım kendinizi yitirmeye değmez. Siz daha pek gençsiniz.

- Siz yaşlısınız da bundan bana ne? Amma da görülmemiş şey ha!

Çekilin buradan, burada niçin dolaşıp duruyorsunuz?..

- Benim yaşlı olduğumu nereden çıkarıyorsunuz? Ben yaşlı

mıyım? Öyle göründüğüme bakmayın. Aslında, dolaştığım da yok...

- Eveet, besbel i. Yine de çekilin buradan...

- Hayır, ben de sizinle geleceğim; bana yasak edemezsiniz, benim de bu konuyla ilgim var; sizinle...

- Peki, öyleyse yavaş yavaş, ses çıkarmayın!

İkisi birden, dış kapıdan içeri girerek, üçüncü kata çıktılar, merdivenler çok karanlıktı.

- Durun, kibrit var mı?

- Kibrit mi, ne kibriti?

- Sigara içmiyor musunuz?

- Ha, evet, var, var; burada, burada; işte, durun...

Kürklü adam telaş etmeye başladı.

- Uf, ne anlaşılm... Hay şeytan, sanırım bir kapı...

- Bu-bu-bu-bu-bu!..

- Bu-bu-bu!.. Ne bağırıyorsunuz! Yavaş!

- Beyefendi, yüreğim duracak sanki... Siz edepsiz bir adamsınız, işte bu!

Kibrit parladı.

- Ha, tamam, işte bakır levha; işte Bobınitsın; görüyor musunuz, Bobınitsın?..

- Görüyorum, görüyorum.

- Ya...vaş! Ne? söndü mü?

- Söndü.

Kürklü yanıt verdi:

- Kapıya vuralım mı?

- Elbette ya.

- Vurun!

- Hayır, niçin ben vuracakmışım! Siz başlayın, siz vurun...

- Korkak.

- Korkak sizsiniz.

- Çe-ki-lin!

- Size gizimi anlattığım için nerdeyse pişman oluyorum, siz...

- Ee, ben ne oluyormuşum bakalım.

- Siz benim ruhsal bunalım içinde olduğumu görerek, üzüntümden yararlandınız.

- Ee, bundan bana ne! Bana gülünç geliyor, işte bu kadar.

- Öyleyse siz burada ne arıyorsunuz?

- Ya siz ne arıyorsunuz?

Kürklü adam kızarak dedi ki:

- Ne de güzel ahlak...

- Ne? Ahlaktan ne diye söz ediyorsunuz? Ne oluyorsunuz?

- Ha işte böyle, evet ahlaksızlık!

- Nasıl?

- Demek ki size göre, her aşağılanmış koca, boynuzludur!

- Siz koca mısınız? Koca, Voznesenski Köprüsü'nde değil mi? Ne oluyorsunuz? Ne diye yapışıp kaldınız oraya?

- Ama, ben öyle sanıyorum ki âşığı, işte, sizsiniz!

Delikanlı:

- Dinleyin, böyle konuşmayı sürdürürseniz, sizin boynuzlu olduğunuzu söylemek zorunda kalırım! Yani anlıyor musunuz?

diye bağırınca kürklü adam başına kaynar su dökülmüş gibi biraz geri çekildi.

- Yani benim koca olduğumu mu söylemek istiyorsunuz?

- Hişşt! Susun, işitiyor musunuz?..

- İşte o.

- Hayır!

- Aman ne karanlık!

Ortalık sessizleşti. Bobınitsın'ın dairesinde bir gürültü

oldu. Kürklü bey mırıldandı:

- Beyefendi, niçin kavga ediyoruz?

- Hay kör olası; ne yapalım, siz sözü kendi üzerinize aldınız!

- Beni çileden çıkardınız.

- Susun!

- Nasıl olur, siz benden daha gençsiniz...

- Sus-s-un canım!

- Eh, size de hak veriyorum; bu durumda bulunan bir koca, boynuzlu...

- Susmayacak mısınız yahu? Öf be!..

- Zaval ı kocanın böyle çileden çıkarak arkasından koşmasına ne gerek var?

- O, o!

Gürültü bir an için durdu.

- O mu?

- O, o! Ancak siz neye telaş ediyorsunuz? Bu sizin yıkımınız değil ya!

Kürklü kişinin yüzü bembeyaz kesildi, hıçkıra hıçkıra mırıldandı:

- Beyefendi, beyefendi! Benim ruhum bunalımda... Benim alçalışımı iyice gördünüz; elbette şimdi gece; ama yarın...

Sanırım yarın görüşemeyeceğiz. Ama sizinle karşılaşmaktan korkmuyorum. Aslında o kişi ben değilim! Voznesenski Köprüsü'nde duran arkadaş; gerçekten o! Bu, onun karısıdır, başkasının karısı... Zaval ı adam! Emin olun ki onunla çok iyi tanışıyorum; izin verin, size her şeyi anlatayım. Görüyorsunuz ya, onunla arkadaşım; çünkü böyle olmasa onun için bu denli üzülmezdim, işte siz de açıkça görüyorsunuz; ona birkaç kez,

"Sevgili arkadaşım, niçin evlendin?" diye sordum, "Ünün var, servetin var, saygıdeğer bir adamsın, niçin bütün bunları bir haspanın kaprislerine feda ediyorsun! Böyle değil mi ya?"

dedim. "Hayır," dedi, "Evleneceğim; aile mutluluğu..." Al işte aile mutluluğunu! Önce kendisi başka kocaları aldatıyordu, şimdi de burnundan geliyor, zehir içiyor. Beni bağışlayın, ama bu açıklama gerekliydi! O, zaval ı adamın biridir, işte şimdi de zehir içiyor!..

Kürklü kişi hıçkırdı, gerçekten de hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Delikanlı öfkesinden dişlerini gıcırdattı:

- Onların hepsini şeytan götürsün! Dünyada az mı aptal var!

Söyleyin canım, siz kimsiniz?

- Bütün bunlardan sonra, siz de kabul edersiniz ki... Size karşı soylu ve açık davrandım... Ama sizdeki bu tavır ne böyle!..

- Hayır, izin verin, kusuruma bakmayın, soyadınız ne?

- Yok; soyadına ne gerek var!

- Yaaa!

- Soyadımı söylemem...

Delikanlı birdenbire:

- Şabrin'i tanır mısınız? dedi.

- Şabrin mi?

- Evet, Şabrin! Ya! (Bu sırada redingotlu adam kürklü kişiye takıldı.) Nasıl, şimdi konuyu kavradınız mı?

Kürklü adam afal ayarak yanıt verdi:

- Hayır... Hangi Şabrin? Şabrin değil; o, efendiden bir adamdır. Sizin kabalığınızı, kıskançlıktan doğan üzüntünüze vererek bağışlıyorum.

- O dolandırıcının biridir; satılmış adam, rüşvetçi, düzenbaz, hazine soymuş bir adam... Çok geçmeden onu mahkemeye sürükleyecekler!

Kürklü adamın yüzünün rengi attı:

- Bağışlayın; siz onu tanımıyorsunuz; öyle anlıyorum ki o sizin hiç bilmediğiniz bir adam.

- Evet, kişisel olarak tanımıyorum; ama ona yakın başka kaynaklardan tanıyorum.

- Sayın beyefendi, hangi kaynaklardan? Sinirlerim bozuktur, görüyorsunuz...

- Aptal herif! Kıskanç herif! Karısına göz kulak olmuyor! İşte konu bu! Öğrenmek isterseniz...

- Bağışlayın ama, siz öfkeye kapılarak yanılıyorsunuz delikanlı...

- Of be!

- Öf!

Bobınitsın'ın dairesinden gürültü işitildi. Kapıyı açmaya başladılar. Sesler duyuldu.

Kürklü adam:

- Ah, bu o değil! Onun sesini tanırım; şimdi artık her şeyi anladım.. bu o değil! diye tıpkı bir mendil gibi bembeyaz kesildi.

- Susun!

Delikanlı duvara dayandı.

- Beyefendi, ben kaçıyorum; o değil. Çok mutluyum.

- Peki, peki! Gidin, gidin!

- Ya siz niçin duruyorsunuz?

- Ya siz?

Kapı açıldı, kürklü adam dayanamadı, çabucak merdivenden aşağı

yuvarlanır gibi koştu.

Delikanlının önünden bir adamla bir kadın geçti, az kalsın yüreği duracaktı... Önce tanıdık bir kadın sesi, sonra da hiç

tanımadığı, güçlü bir erkek sesi duyuldu.

Kısık ses diyordu ki:

- Bir şey değil, ben kızakları getirmeleri için söylerim.

- Ah! Peki, peki, olur... peki, getirtin...

- Şimdi onlar oradadır.

Kadın tek başına kaldı.

- Glafira! İçtiğin antlar ne oldu?

Redingotlu adam, kadının elini yakalayarak bağırdı:

- Ay, bu da kim? Siz misiniz, Tvorogov? Tanrım! Siz ne yapıyorsunuz?

- Siz burada kiminle birlikteydiniz?

- O benim kocamdır, gidin. Şimdi şuradan çıkacak...

Polovitsınlardan; gidin; Tanrı aşkına gidin.

- Polovitsınlar üç hafta önce taşındılar! Ben hepsini biliyorum.

Hanım:

- Ay! diyerek dış kapıya koştu. Delikanlı ona yetişti.

- Size bunu kim söyledi.

- Sizin kocanız, hanımefendi, İvan Andreyiç; burada karşınızda, hanımefendi...

İvan Andreyiç gerçekten kapının önünde duruyordu:

- Ay, siz misiniz? diye bağırdı.

Glafira Petrovna gerçek bir neşeyle:

- A! C'est vous? diye haykırarak ona doğru atıldı; Tanrım!

Başımdan neler geçtiğini düşünemezsiniz bile!

Polovitsınlardaydım; biliyorsun, onlar şimdi İsmailovski Köprüsü'nde oturuyorlar; ben bunu sana söylemiştim, anımsıyor musun? Orada bindiğim kızağın atları azdılar, koştular, kızağı

kırdılar, ben de buraya yüz adım uzakta bir yere düştüm, arabacıyı götürdüler; kendimden geçtim.

Mösyö Tvorogov, Mösyö Tvorogov'dan çok taşlaşmış bir cisme benziyordu.

- Mösyö Tvorogov beni burada görüp evime kadar götürmeyi önerdi; ama artık siz buradasınız. İvan İlyiç, size yardımınız için candan teşekkürlerimi sunarım.

Taş kesilmiş olan İvan İlyiç'e elini uzattı, sıkmadı, sanki çimdikledi:

- Mösyö Tvorogov; bir ahbabım; Skorlupovların balosunda tanışmak onuruna ulaşmıştık; sanırım bundan sana söz etmiştim.

Anımsamıyor musun, Koko?

Koko diye anılan kürklü adam hemen atıldı:

- Ah, evet, elbette! Evet, anımsıyorum; çok sevindim, çok sevindim.

İçtenlikle Tvorogov'un elini sıktı.

Kısık bir ses işitildi:

- Kiminle konuşuyorsunuz? Bu da ne demek? Sizi bekliyorum.

Topluluğun karşısında upuzun bir bey belirdi; bir eliyle gözlüğünü çıkararak dikkatle kürklü kişiye baktı.

Hanım:

- A! Mösyö Bobınitsın, diye cıvıldadı. Nereden böyle? Ne raslantı? Biliyor musunuz, beni biraz önce atlar çiğnedi...

İşte kocam! Jean! Mösyö Bobınitsın, Karpofların balosunda...

- Ah! Çok, çok, çok sevindim!.. Ama şimdi dostum, bir kupa arabası tutmalıyım.

- Tut, Jean, tut. Ben korku içindeyim, titriyorum; çok kötüyüm... ("Bugün maskeli baloda..." diye Tvorogov'a fısıldadı...) Hoşçakalın. Hoşçakalın Mösyö Bobınitsın! Biz sanırım yarın Karpofların balosunda görüşeceğiz...

- Hayır, bağışlayın ama, yarın orada bulunmayacağım; ben yarın, şey... Bugün böyle olunca...

Bobınitsın dişleri arasından bir şey daha mırıldandı, kocaman ayakkabılarının ökçelerini birbirine vurdu, sonra kızağına oturup gitti.

Kupa arabası yaklaştı, hanım arabaya bindi. Kürklü adam da durdu, herhangi bir davranışta bulunmak gücünü göstereceğe benzemiyordu. Anlamsız gözlerle redingotlu adama bakıyordu.

Redingotlu adamsa, sıkıntı içinde gülümsüyordu.

- Bilmiyorum...

- Bağışlayın, tanıştığımıza çok sevindim.

Delikanlı, ilgiyle eğildi ve biraz da sıkılarak yanıt verdi:

- Ben de çok... çok sevindim...

- Sanırım lastiğiniz ayağınızdan çıkmış...

- Benim mi? Ha.. evet! Teşekkür ederim, teşekkür ederim; yeni bir lastik kaloş almak niyetindeyim...

Delikanlı, büyük bir ilgi göstererek:

- Sanırım, lastik kaloşlar ayakları terletiyor, dedi.

- Jean, çabuk geleceksin değil mi?

- Gerçekten terliyor. Şimdi, şimdi sevgilim, işte ilginç bir konu! Evet, tam dediğiniz gibi, ayak terliyor... Ama, bağışlayın, ben...

- Buyurun!

- Tanıştığımıza çok, çok, çok sevindim...

Kürklü adam, kupa arabasına bindi, araba sarsıldı; delikanlı

onu şaşkın bakışlarla izleyerek olduğu yerde kalakaldı.

II

Ertesi akşam, İtalyan Operası'nda bir temsil veriliyordu. İvan Andreyiç salona bomba gibi daldı. Onda hiçbir zaman, müziğe karşı böyle ateşli bir ilgi ve tutku görülmemişti. Ancak bilinen bir şey varsa, o da İvan Adreyiç'in İtalyan operalarında bir iki saat horuldamayı sevmesiydi; birkaç kez de bunun "hem hoş, hem de tatlı" olduğunu bile söylemişti; yine birkaç kez de arkadaşlarına "Primadonna, beyaz bir kedi gibi miyavlıyarak bana ninni söylüyor," demişti. Bunu daha önce söylemişti, geçen tiyatro mevsiminde. Ne yazık ki şimdi İvan Andreyiç evinde geceleyin bile uyuyamıyordu. Bütün bunlara karşın, tıka basa dolu salona bir bomba gibi daldı.

Yer gösterici bile ona kuşkuyla baktı. Bir kama sapı görmek umuduyla yan cebine şöyle bir göz attı. O zamanlar seyircilerin ikiye ayrıldığını, her birinin bir Primadonna'nın hayranı olduğunu da belirtmelidir.

Bir yan falancı, öbür yan filancıydı. İki yan da müziği öyle çok seviyordu ki, sonunda yer göstericiler her iki primadonnanın güzel iğine, sanatına gösterilen bu tür aşırı sevgi belirtilerinden korkmaya başlamışlardı. Bunun için olacak, ak saçlı yaşlı bir adamın (aslında ona kır saçlı denebilirdi), ancak el i yaşlarında, dazlağımsı, ciddi görünüşlü bir adamın, tiyatro salonuna böyle coşkunca atılışı karşısında, yer gösterici istemeyerek, Danimarka Prensi Hamlet'in sözlerini anımsadı: Yaşlılık böylesine alçalırken,

Gençlik neler yapmaz?..... vb.

Sonra da, yukarda söylediğimiz gibi, bir kama görmeyi umarak gözünü frağının cebine kaydırdı. Ama orada cüzdandan başka bir şey yoktu.

İvan Andreyiç, tiyatroya girer girmez, ikinci kattaki localara göz gezdirdi, eyvah! Neredeyse yüreği duracaktı: O, oradaydı; locada oturuyordu. General Polovitsın da karısı ve baldızıyla birlikte oradaydı, generalin çok çevik bir delikanlı olan emir subayı da oradaydı, yanlarında bir de sivil vardı...

İvan Andreyiç, bütün dikkatiyle bu adamın kim olduğunu anlamaya çalıştı; ne var ki sivil kişi, kendini emir subayının arkasına gizliyordu.

Karısı oradaydı, oysa başka bir yerde olacağını söylemişti.

İşte İvan Andreyiç'i çileden çıkaran da, bir süreden beri Glafira Petrovna'nın her adımda göze çarpan bu ikili davranışıydı. Bu sivil, onu tümüyle umutsuzluğa düşürdü.

Ezilmiş bir durumda koltuğa yığıldı. Oysa, bu durum kolayca açıklanabilecek, sıradan bir durumdu.

Unutmadan söyleyelim ki, İvan Andreyiç'in koltuğu, birinci kattaki locaların hizasındaydı; ikinci kattaki o alçak locanın da, onun koltuğunun tam üstünde bulunduğunu eklemeliyiz; bu nedenle başının üstündeki locada neler olup bittiğini, ne yazık ki göremiyor; öfkesinden içi bir semaver gibi kaynıyordu. Bütün birinci perde, hiç bir şey anlamadan geçti; bir notayı bile işitmedi. Müziğin iyi yönlerini, etkisinin her türlü duygumuzla uzlaşabilmesinde bulurlar; neşeli bir kimse seslerde neşe; üzüntülü biriyse üzüntü bulur; İvan Andreyiç'inse, kulaklarında yalnızca bir fırtına uğulduyordu.

Bunlar yetmiyormuş gibi, bir de arkadan, önden, yanlardan öyle korkunç sesler çıkıyordu ki, İvan Andreyiç'in sanki yüreği çatlıyordu. Sonunda birinci perde bitti. İşte o anda, yani perde kapanınca, bizim kahramanımızın başından, kalemin bile betimleyemeyeceği bir olay geçti.

Kimileyin, üst kattaki localardan bir program uçarak düşebilir. Oyun can sıkıcı olup da seyirciler esnemeye başlayınca, bu onlar için tam bir eğlence olur. Bu incecik kâğıdın üst localardan uçuşunu, büyük bir ilgiyle izlerler; onun bir o yana bir bu yana salınarak koltuklara değin inişini, rasgele bir kafaya konuşunu zevkle seyrederler. Bu başın sahibinin nasıl utanacağını (çünkü o, kesinlikle utanır) görmek, gerçekten çok ilginçtir. Ben, her zaman kadınların loca kenarına koydukları dürbünlerinden korkarım; bana bu dürbünler, umulmadık bir anda birinin başına düşüverecekmiş

gibi gelir. Ancak, burası, bu üzücü olasılıktan söz etmenin yeri değil. Bu işi, bizi yalandan, namussuzluklardan, (evinizde varsa) hamam böceklerinden (ünlü Bay Pirinçip'e; dünyadaki bütün hamamböceklerinin, yalnızca Rus olanlarının değil, yabancı, örneğin Prusyalı (*) vb. hamamböceklerinin de düşmanına başvurmanızı duyurarak) korunma yol arını gösteren gazetelere bırakıyorum.

İvan Andreyiç'in başından, şimdiye dek hiçbir yerde yazılmış

olmayan bir olay geçti. Onun başına (ki biraz dazlak olduğunu söylemiştik) düşen bir program kâğıdı değildi. Onun başına ne düştüğünü söylemekten çekindiğimi açıkça söylemeliyim. Çünkü

kıskanç, kızgın İvan Andreyiç'in saygıdeğer, çıplak, yani kısmen saçsız kafasına, kokulu bir kâğıda yazılmış bir aşk mektubu gibi ahlak bozucu bir şeyin düştüğünü söylemek öyle pek kolay değildir. Sanırım, böyle hesapta olmayan, yakışıksız bir olayı hiç beklemeyen zaval ı İvan Andreyiç, sanki başına bir fare ya da başka bir yabanıl hayvan düşmüş gibi afal adı.

Bu kâğıdın bir aşk mektubu olduğundan kesinlikle kuşku duyulamaz. Tam romanlarda olduğu gibi, kokulu bir kâğıt üzerine yazılmış, bir kadın eldivenine saklanabilecek kadar kurnazca katlanıp küçültülmüş bir mektuptu bu; belki de verilirken, kazayla düşmüştü. Örneğin, program isteniyor, mektup kurnazca programın içine konuluyor, ele tutuşturulacağı

sırada belki emir subayının farkında olmayarak çarpmasıyla (ki bundan dolayı büyük bir beceriyle özür diliyor) telaşla titremekte olan küçücük elden düşüyor, sabırsızlıkla elini uzatan sivil delikanlıysa, birdenbire mektup yerine ne yapacağını bilmediği programı almış oluyor. Gerçekten hoşa gitmeyen garip bir olay; ama bu olayın İvan Andreyiç için daha da kötü olduğunu kabul etmek gerek.

Soğuk terler dökerek mektubu elinde sıkan İvan Andreyiç

mırıldandı: "Prédestiné, prédestiné! (*) Mermi suçluyu bulur!"

Ama sonra, kafasında bir düşünce parlayıp söndü: "Hayır öyle değil! Niçin ben suçlu olacakmışım? Atasözü bile "Bütün kozalaklar zaval ı Makar'ın başına düşer," demez mi!

Böyle beklenmedik bir olayla sersemlemiş bir kafadan neler geçmez! İvan Andreyiç yarı canlı, yarı ölü bir durumda, koltuğunda kaskatı oturuyordu. Bu anda gürültünün başlamasına, herkesin şarkıcıyı kutlamak için bağırıp çağırmaya başlamasına karşın o, bu olayı herkesin gördüğünü sanıyordu. Sıkılgan ve kızarmış gözlerini kaldırmayarak yerinde oturuyordu. Sanki bir kazaya uğramış gibiydi; bu kalabalığın, böyle seçkin bir topluluğun ortasında bir uygunsuzlukla karşılaşmıştı. Sonunda gözlerini kaldırabildi.

Solunda oturan bir züppeye:

- Çok güzel söylediler! dedi.

Son derece coşmuş olan, alkışın yanısıra ayaklarıyla daha çok gürültü çıkaran züppe, çabucak ve önemsemeden İvan Andreyiç'e baktı; daha iyi işitilsin diye el erini boru gibi ağzına koyarak primadonnanın adını haykırdı. Asla böyle bir ses işitmemiş olan İvan Andreyiç sevinç içindeydi. "Çok şükür, bir şey görmediler," diye düşünerek arkasına döndü. Arkasındaki adam sırtını ona dönmüş, dürbünle localara bakıyordu. İvan Andreyiç, "Bu da güzel," diye düşündü. Elbette öndekiler de bir şey görmemişti. Sonra neşeli bir umutla koltuğunun yanı

başındaki locaya sıkıla sıkıla göz atınca, çok kötü bir duyguyla irkildi. Ortada bir bayan, ağzını mendil e kapamış, koltuğun arkasına yaslanarak deli gibi, katıla katıla gülüyordu.

İvan Andreyiç, "Ah şu kadınlar!" diye mırıldanarak seyircilerin ayaklarına basa basa kapıya doğru yürüdü.

Şimdi okurlardan, kendi kendilerine karar vermelerini isteyeceğim; onlardan, İvan Andreyiç'le benim hakkımda bir yargıda bulunmalarını rica edeceğim. O, bu anda haklı mıydı?

Bilindiği gibi büyük tiyatrolarda dört kat bulunur, beşincisi de galeridir. Mektubun acaba niçin başka bir locadan, örneğin beşinci kattan (ki orada da bir hanım bulunabilir) değil de, bel i bir locadan düştüğünü düşündü? Ancak hırs, başka şeye benzemez; İvan Andreyiç dinlenme salonuna daldı, lambanın yanında durdu, mumlu mührü kırarak mektubu okumaya başladı:

"Oyundan hemen sonra, G... Mahal esi'ndeki ... Sokağı'nın köşesinde bulunan K.'nin evine gel. Apartmanın üçüncü katına çık; merdivenin sağındaki büyük kapı. Tanrı aşkına, sans faute (*) orada ol!"

İvan Andreyiç, elyazısını tanımadı, ama bir randevu verildiğine kuşku yoktu. "Yakalamak, tutmak, kötülüğü kökünden kazımak"... İvan Andreyiç'in ilk düşündüğü işte bu oldu. Suçu hemen burada açığa vurmayı bile düşündü; ama bunu nasıl yapmalı? İvan Andreyiç, ikinci kata bile çıktı, sonra aklını

başına toplayarak geriye döndü. Nereye koşacağını bir türlü

kestiremiyordu, ne yapacağını bilmeden tiyatronun öbür ucuna koştu, sonra da kapısı açık bir locadan karşıya baktı. Evet, evet! Yukardan aşağıya dek beş katın hepsinde de genç

kadınlar, delikanlılar oturuyordu. Mektup bu beş katın herhangi birinden düşebilirdi. Aslında İvan Andreyiç bütün katların kendisine karşı cephe aldığını sanıyordu. Hiçbir şey, hiçbir görünüş onun düşüncesini değiştirmedi. İkinci perde boyunca salona girmeyerek koridorlarda dolaştı, hiçbir yerde rahat edemiyordu. Bütün dört katın localarında oturanların adlarını öğrenmek umuduyla gişeye bile sokuldu; gişe kapalıydı. Sonunda gürültülü haykırışlar, alkışlar işitildi, oyun bitmişti. Sanatçıları çağırma faslı başladı. En üstteki balkondan gelen iki ses ötekilerden daha çok işitiliyordu; bunlar iki primadonnayı tutanların önderleriydi. İvan Andreyiç

onlarla ilgilenmiyordu. Kafasında birdenbire bir şimşek çaktı: ne yapacağını bulmuştu. Vestiyerden paltosunu alarak, yetişmek, yakalamak, ortaya çıkarmak, dünkünden daha kararlı

davranmak düşüncesiyle G... Mahal esi'ne yol andı. O evi çabucak buldu; ancak dış kapıya vardığı sırada, sırtında palto olan bir züppe, birdenbire, adeta kol arının altından sıyrılıp geçerek apartmana daldı, merdivenlerden üçüncü kata doğru koştu. İvan Andreyiç, demin yüzünü görmediği halde, bu züppenin, o züppe olduğunu sandı. Yüreği duracak gibi oldu.

Züppe, ondan iki kat yukarı çıkmıştı, biraz sonra üçüncü

kattaki kapının açıldığını işitti. Kapı sanki züppenin gelişini bekliyormuş gibi zil çalmadan açıldı. Delikanlı

daireye daldı, daha kapı kapanmadan İvan Andreyiç üçüncü kata yetişti. Yapacağı işi iyice düşünüp karar vermek için, bir an kapının önünde durdu. Ama, o dakikada dış kapıda bir araba sesi işitildi, kapı gürültüyle açıldı; bir adam ağır adımlarla inleye öksüre üst kata çıkmaya başladı. İvan Andreyiç

dayanamadı, kapıyı açtı, aşağılanmış bir kocanın bütün heybetiyle daireye girdi. Önüne heyecanla bir hizmetçi kız atıldı, sonra da bir uşak göründü; ama İvan Andreyiç'i durdurmanın olanağı yoktu. Bomba gibi içeriye daldı, iki karanlık odayı geçti, sonra birdenbire kendisini yatak odasında, güzel bir hanımın

önünde buldu. Kadın korkudan titriyor, kendi çevresinde olup bitenleri anlamıyormuş gibi dehşetle bakıyordu. Bu anda, yandaki odadan, oraya doğru gelen ağır adımlar işitildi. Bu, demin merdivende duyduğu adımlardı.

Kadın el erini sal ayarak ve yüzü sırtındaki gecelikten çok beyazlaşarak bağırdı:

- Aman Tanrım! Kocam da geliyor!

İvan Andreyiç, başka bir yere geldiğini, aptalca, çocukça bir çılgınlık yaptığını, konuyu iyi düşünmediğini, merdivende yeterince düşünemediğini anladı. Ama artık iş işten geçmişti; kapı açılıyordu. Adımların tok seslerine bakılırsa, iri yapılı

bir koca, kapının eşiğindeydi.

Bu dakikada İvan Andreyiç kendisi için neler düşündü, bilmiyorum! Kocanın karşısına çıkarak yanıldığını söylemesi; düşünmeden, ahlaksızca davrandığını açıklaması ve özür dilemesi için ortada hangi engel vardı; bunu da anlayamadım.

Gerçi işin içinden büyük bir şan ve onurla çıkmayacaktı, ama böyle yapması daha soylu, daha doğru olacaktı. Hayır! İvan Andreyiç, kendini Don Juan ya da Lovelace sanan bir çocuk gibi davrandı. İlk önce karyolayı çevreleyen perdenin arkasına gizlendi. Ama sonra, bütün gücü kırıldığını duyumsayarak yere kapandı ve hiç düşünmeden karyolanın altına süründü. Korku, onu mantığından daha çok etkiledi. Belki de İvan Andreyiç, aşağılanmış ya da aşağılandığını düşünen bir koca olarak, kendi varlığıyla öteki kocayı aşağılamaktan korktuğu için, onunla karşılaşmaya dayanamadı. Bu ya da başka bir nedenle, ne yaptığını bilmeyerek kendini karyolanın altında buldu. Ama, asıl şaşırtıcı olan, onun bu davranışını kadının hiç de yadırgamayıp kabul enmesiydi. Çok garip ve yaşlı bir beyin kendi yatak odasında bir sığınak aradığını gördüğü halde, bağırmadı bile. Öyle korkmuştu ki, belki de dili tutulmuş

olmalıydı.

Yaşlı koca, oflaya puflaya içeri girdi; karısını yaşlılara özgü makamlı bir sesle selâmladı. Sanki bir yük odun getirmiş

gibi koltuğa yığıldı. Boğuk, uzun bir öksürük işitildi. Biraz önce öfkeden kaplan kesilmiş olan İvan Andreyiç, şimdi bir kuzulaştı; kedi karşısındaki korkak bir fare gibi büzüldü.

Aşağılanmış bütün kocaların saldırgan olmadığını, kendi deneyimiyle bildiği halde, dehşet içinde kaldı; soluk bile alamıyordu. Bu düşünce, ya o sırada düşünemediğinden ya da başka bir nedenle aklına gelmemişti. Daha rahatça uzanmak için, sakınarak ve çevresini sessizce yoklayarak, karyolanın altında kıpırdanmaya başladı. Eli, kımıldayan ve birdenbire elini tutan bir cisme dokununca, öyle büyük bir şaşkınlığa düştü ki... Karyolanın altında başka bir adam daha vardı...

İvan Andreyiç mırıldandı:

- Siz de kimsiniz?

Garip yabancı karşılık verdi:

- Ya, demek kim olduğumu size söyleyeceğim! Susun ve yatın; böyle bir duruma düştüğünüze göre!

- Ama...

- Susun!

Bu gereksiz kişi (çünkü, bir karyolanın altına bir kişi yeterdi), bu gereksiz kişi İvan Andreyiç'in elini avcunda öyle bir sıktı ki, acıdan az kalsın bağıracaktı.

- Aman beyefendi...

- Şşşt!

- Öyleyse elimi sıkmayın; yoksa bağıracağım.

- Bağırın bakalım, deneyin hele bir!

İvan Andreyiç utancından kızardı. Yabancı, ciddi ve kızgındı. Belki bu adam birkaç kez feleğin çemberinden geçmiş, böyle durumlara alışık bir adamdı. İvan Andreyiç'inse deneyimi yoktu; bu dar ve karanlık yerde bunalıyor; kan başına sıçrıyordu. Ama bir şey yapamazdı, yüzü koyun yatmak gerekiyordu. İvan Andreyiç boyun eğdi ve sustu.

Kadının kocası:

- Ruhum, Pavel İvanoviç'i ziyaretten geliyorun. Preferans (*) oynadık biraz; o kadar... Khi-khi-khi (diye öksürdü), o kadar... khi-khi! O kadar. Ah sırtım... Khi-khi-khi!

Yaşlı adam gözlerinden yaş boşanıncaya dek öksürdü; sonunda konuşabildi:

- Sırtım; öyle bir ağrı girdi ki sırtıma... Şu uğursuz basur da! Ayakta da dursan, otursan da bir!... Bütün gece oturamadım canım! Akhi-khi-khi!

Öyle görünüyordu ki, yeniden başlayan öksürüğün ömrü, yaşlı

adamın ömründen daha uzundu. Adam öksürük arasında bir şeyler mırıldanıyor, ama söylediklerinden hiçbir şey anlaşılmıyordu.

Zaval ı İvan Andreyiç mırıldandı:

- Beyefendi, biraz öteye çekilseniz ne olur sanki!

- İyi ki söylediniz! Nereye gideyim? Yer yok ki!

- Amma da acımasızsınız! Buraya sığışamıyorum. Böyle acıklı

bir duruma ilk kez düşüyorum.

- Ben de böyle sizin gibi biriyle ilk kez yanyana bulunuyorum.

- Ama, delikanlı...

- Susun!

- Susayım mı? Çok kaba davranıyorsunuz delikanlı... Sanırım siz çok gençsiniz; ben sizden daha yaşlıyım.

- Susun!

- Beyefendi, kendinizi yitirmeyin! Kiminle konuştuğunuzu bilmiyorsunuz siz!

- Karyola altında yatan bir adamla.

- Ama beni buraya bir sürpriz... bir yanlışlık getirdi.

Sanırım sizi de ahlaksızlık...

- İşte bunda yanılıyorsunuz.

- Beyefendi! Sizden daha yaşlıyım ve size diyorum ki...

- Beyefendi! Burada ikimiz de aynı konumdayız; bunu bilmiyor musunuz? Yüzüme dokunmayın, rica ederim!

- Beyefendi! Bir şey anlamıyorum. Bağışlayın, ama ne yapayım, yer yok işte!

- Siz de böyle şişman olmasaydınız!

- Aman Tanrım! Hiçbir zaman böyle aşağılık bir duruma düşmemiştim!

- Evet, bundan daha aşağıda yatılamaz.

- Beyefendi, beyefendi! Sizi tanımıyorum, bu işin başınıza neden geldiğini bilmiyorum; ben burada bir yanlışlık yüzünden bulunuyorum, sizin sandığınız gibi bir adam değilim...

- Durmadan beni itip kakmasanız, sizin kim olduğunuza aldırmam bile; haydi artık susun canım!

- Beyefendi! Siz çekilip yer vermezseniz, bana inme inebilir.

Benim yaşamım için hesap vermek zorunda kalacaksınız. İnanın ki... ben saygıdeğer bir adamım; bir aile babasıyım; öyle bir durumda bulunamam ki...

- Bu duruma kendiniz düştünüz, hadi bakalım yanaşın! İşte size yer; daha çoğu yok!

İvan Andreyiç verilen yer için duyduğu gönül borcuyla coşarak:

- Soylu ve sayın delikanlı! Sizi yanlış anladığımı görüyorum, dedi.

Sonra da uyuşmuş olan el erini, ayaklarını iyice gerdi:

- Sizin sıkışık durumunuzu anlıyorum, ama ne yapalım?

Görüyorum ki benim için kötü şeyler düşünüyorsunuz. Size karşı

onurumu kurtarmama izin verin. İnanın, buraya istemeyerek geldim; sizin sandığınız şey için değil... Büyük

bir... büyük bir korku içindeyim.

- Susacak mısınız yahu? Bizi işitirlerse kötü olur, anlıyor musunuz? Şşşt... Adam bir şeyler söylüyor, dinleyelim!

Gerçekten yaşlı adamın öksürüğü sona eriyordu. Acıklı bir hırıltıyla konuştu:

- İşte ruhum, işte ruhum, khi-khi! Aha! Talihsizlik! Fedosey İvanoviç dedi ki: "Siz," dedi, "Civanperçemi otunun yapraklarını kaynatıp içmeyi bir deneyin," dedi; duyuyor musunuz, ruhum?

- Duyuyorum, dostum.

- İşte böyle dedi: "Siz" dedi, "Civanperçemi içmeyi bir deneyin." Ben de dedim ki: "Ben sülük kul andım." O da bana:

"Hayır Aleksandr Demyanoviç, civanperçemi daha iyi gelir, rahatlık verir, size söyleyeyim ki..." Khi-khi! Ah, Tanrım!

Sen ne düşünüyorsun ruhum? Khi-khi! Aman Tanrım! Khi-khi!..

Demek ki civanperçemi daha iyiymiş, öyle mi? Khi-khi-khi! Ah, khi-khi.

Karısı yanıt verdi:

- Sanırım, bu ilacı denesek iyi olur.

- Evet, iyi olur ya. Diyor ki, "Sizde sanırım verem var," Khi, khi! Ben de dedim ki: "Nikris, bir de mide bozukluğu," Khi khi! O da bana: "Belki verem de var," diyor. Sen ne, khi-khi!

Sen ne düşünüyorsun ruhum? Verem de var mı acaba?

- Aman Tanrım, ne diyorsun?

- Evet, verem. Sen de ruhum, şimdi soyun da yat... Khi-khi!

Ben, khi, bugün nezleyim.

- Öf, dedi İvan Andreyiç, hadi be, gidin de yatın artık!

- Size şaşıyorum; ne oluyorsunuz, rahat yatamaz mısınız yahu?..

- Siz bana kızgınsınız, delikanlı; beni iğnelemek istiyorsunuz.. bunun farkındayım. Hem sanırım, siz bu bayanın âşığısınız!

- Susun!

- Susmayacağım! Bana buyruk veremezsiniz! Siz sanırım onun âşığısınız! Sizi bulsalar bile bana vız gelir; benim hiçbir suçum yok ki, ben hiçbir şey bilmiyorum.

Delikanlı dişlerini gıcırdatarak dedi ki:

- Susmazsanız, beni buraya sizin getirdiğinizi söylerim; derim ki siz benim servetini yiyip bitiren amcamsınız. O zaman, belki de benim bu hanımın âşığı olduğumu düşünmezler.

- Beyefendi! Siz benimle alay mı ediyorsunuz? Sabrımı

taşırıyorsunuz artık.

- Şşşt! Yoksa sizi susturmak zorunda kalacağım; başımın belası

mısınız siz!? Söyleyin bakalım, ya siz burada ne arıyorsunuz?

Siz olmasaydınız ben sabaha dek yatar; sonra da çıkar giderdim.

- Ama ben burada sabahlayamam ki; ben aklı başında, saygın bir adamım. Ne dersiniz, acaba geceyi bu odada mı geçirecek?

- Kim?

- İşte bu moruk...

- Elbette bu odada geçirecek. Bütün kocalar sizin gibi değil ya; geceyi evinde geçiren kocalar da vardır.

İvan Andreyiç, korkudan titreyerek:

- Beyefendi,beyefendi! diye bağırdı; inanın bana, ben de evde yatarım. Bu ilk oluyor... Aman Tanrım, görüyorum ki siz beni tanıyorsunuz. Siz kimsiniz delikanlı? N'olur, bana arkadaşça söyleyin, siz kimsiniz?

- Dikkat edin! İşi zorbalığa dökerim...

- İzin verin, beyefendi, izin verin de size anlatayım; bütün bu rezil iği aydınlatmama izin veriniz...

- Bana ne sizin açıklamanızdan, hiçbir şey öğrenmek istemiyorum. Susun, yoksa...

- Ama elimde değil ki...

Karyolanın altında hafif bir kavga işitildi, İvan Andreyiç

sustu.

- Ruhum, odada kedi mi var; mırıl mırıl sesler duyuyorum?

- Ne kedisi? Neler de uyduruyorsunuz?

Bel iydi ki kadın, kocasıyla ne konuşacağını bilmiyordu. Öyle şaşırmıştı ki hâlâ kendine gelememişti. Adamın sorusuyla irkilmiş, kulak kesilmişti:

- Ne kedisi canım?

- Kedi, ruhum, kedi. Demin içeri girerken, Vaska çalışma odamda oturmuş, mırıl mırıl mırıldanıyordu. Ben ona, "Vaska ne oluyorsun?" dedim. O gene, mırıl mırıl; mırıl mırıl. İşte hep böyle mırıldanıyor. İnsan

gibi... Ben de, "Ah anacığım, yoksa böyle mırıldanarak bana ölümümü mü haber veriyor?" dedim kendi kendime.

- Bugün ne anlamsız şeyler söylüyorsunuz! Utanmıyor musunuz?

- Eh, zararı yok; kızma ruhum; görüyorum, ölümüm senin hoşuna gitmiyor, kızma; sözüme aldırma. Haydi ruhum, sen soyun yat.

Ben de sen yatıncaya dek burada oturayım.

- Yo yo, daha yatmam ben; sonra...

- Yaa! Kızma, kızma! Ama burada gerçekten fare var.

- Bak işte, hem kediler, hem fareler! Val ahi, size ne oluyor bilmiyorum.

- Eh, ben, yok bir şey, ben... Khi! Ben hiçbir şey... khi-ş-khi-khi-khi! Aman Tanrım. Khi!

Delikanlı:

- İşitiyor musunuz? diye mırıldandı, öyle patırtı ediyorsunuz ki, o bile işitti.

- Başıma neler geldiğinizi bilseniz. Burnum kanadı.

- Kanasın, susun; adam gidene dek sıkın dişinizi!

- Delikanlı, durumumu anlayın; yanımda yatanın kimin nesi olduğunu bile bilmiyorum.

- Bunu öğrenirseniz, burada yatmak size daha mı kolay gelecek?

Ben sizin soyadınızı merak etmemiştim, eh, soyadınız ne?

- Hayır, soyadımın ne gereği var... Ben ancak anlatmak istiyorum ki nasıl da anlamsız bir...

- Şşşt... Herif yine bir şeyler söylüyor.

Yaşlı adam:

- Ama dinlesene ruhum, bak mırıldıyorlar, dedi.

- Hayır canım; kulağınızdaki pamuklar gevşemiş de ondan.

- Ha, pamuk dedin de. Biliyor musun burada, üstümüzde, khi-khi... Üstümüzde khi-khi-khi...

Delikanlı:

- Üstümüzde mi diyor, diye mırıldandı. Hay kör şeytan! Ben de burasını en üst kat sanmıştım; bu ikinci kat mı?

İvan Andreyiç titreyerek mırıldandı:

- Delikanlı, ne söylüyorsunuz? Kaçıncı kat olduğu sizi niçin ilgilendiriyor, söyleyin; ben de burasını en üst kat sanmıştım. Tanrı aşkına söyleyin, burada başka bir kat daha mı var?

Yaşlı koca, sonunda öksürüğünü bitirdi:

- Burada gerçekten birisi kımıldıyor...

Delikanlı, İvan Andreyiç'in iki elini sıkarak söylendi:

- Duydunuz mu dediğini; susun artık!

- Beyefendi, el erimi sıkıp durmayın. Bırakın beni.

- Şşşt...

Hafif bir itişme oldu, sonra yeniden sessizlik...

- İşte böyle, bir güzel e karşılaştım... diye yaşlı adam söze başlayınca karısı sözü onun ağzında bıraktı:

- Nasıl? Bir güzel e mi?

- Evet, öyle işte... Sana demin merdivende güzel bir hanıma rasladığımı söylemiştim ya, yoksa söylemedim mi? Bel eğim de zayıfladı şu sıralar. İşte kılıçotu... Khi!

- Ne?

- Kılıçotu içmem gerekir; daha iyi geleceğini söylüyorlar...

Khi-khi- khi! Daha etkiliymiş.

Delikanlı yine dişlerini gıcırdattı:

- İşte, onun sözünü kestiniz.

Karısı sordu:

- Bugün bir güzele rasladığını söylüyordun.

- Ne?

- Bir güzele mi raslamıştın?

- Kim?

- Sen!

- Ben mi? Ne zaman? Ha, evet!..

Delikanlı, unutkan kocayı konuşması için yüreklendirmek ister gibi fısıldadı:

- Ha, şöyle! Hadi be mumya; konuş hadi!

- Beyefendi! Dehşetten titriyorum. Tanrım! Neler işitiyorum?

Bu tam dünkü gibi; tam dünkü gibi!..

- Şşşt!

Yaşlı adam pek hırıltılı bir sesle:

- Evet, evet, evet! Anımsadım: Pek cilveliydi! Ne gözleri vardı... Mavi bir şapka giymişti... diyerek konuşmasını

sürdürdü.

Delikanlı heyecanlanarak:

- Mavi bir şapka mı giymişti? Vay canına! diye fısıldadı.

İvan Andreyiç'in sesi duyuldu:

- Odur. Onun da mavi şapkası var. Aman Tanrım!

Delikanlı İvan Andreyiç'in el erini sıkarak söylendi.

- O mu? Kim o?

İvan Andreyiç de onu yansılayarak:

- Şşşt, sus da dinleyelim, dedi.

- Aman Tanrım!

- İyi de, mavi şapka kimde yok ki canım... Eh!

Yaşlı koca konuşuyordu:

- Öyle cilveliydi ki, burada tanıdıkları var, onlara geliyor; hep göz ediyor. O tanıdıklara da başka tanıdıklar geliyor.

Genç kadın, onun sözünü kesti:

- Amaan, bize ne canım. Neden ilgileniyorsun onlarla?

Yaşlı adam, şarkı söyler gibi:

- Tamam, tamam, darılma diyerek yanıt verdi. Peki, istemiyorsan konuşmayayım. Bugün keyfin yerinde değil sanırım.

Delikanlı sordu:

- Siz buraya nasıl geldiniz?

- Ha şöyle yola gelin! Görüyor musunuz, işte şimdi ilgilenmeye başladınız; oysa demin, dinlemek bile istemiyordunuz.

- Eh, benim için hepsi bir. Rica ederim söylemeyin! Ah kör olası, ne serüven!

- Delikanlı, kızmayın; ne söylediğimi bilmiyorum; bunu ben boşuna söyledim; yalnızca demek istedim ki, bunda, belki de bir şey var; ilgilendiğinize göre... Peki, siz kimsiniz delikanlı? Görüyorum ki tanıdık değilsiniz; ama siz kimsiniz?

Tanrım neler söylediğimi bilmiyorum!

Delikanlı, sanki bir şeyler düşünüyormuş gibi sözünü kesti:

- Eh bırakın, lütfen!

- Ben size hepsini anlatacağım, hepsini... Siz belki anlatmayacağımı, size karşı kızgın olduğumu sanıyorsunuz; ama, hayır! İşte elim! Gücüm kırıldı; işte bu kadar. Tanrınızı

severseniz bana her şeyi ilk önce kendiniz söyleyin: Siz buraya nasıl geldiniz? Neden? Bana gelince, ben kızmıyorum, val ahi kızmıyorum; işte elim, burası tozlu olduğu için biraz kirlendi, ama yüksek bir duygunun yanında ne önemi var!

- Haydi, çekin elinizi! Burada yer yok, üstelik bir de elini uzatıyor!

İvan Andreyiç sessiz bir üzüntü nöbeti içinde, yalvaran bir sesle dedi ki:

- Ama beyefendi! Söylememe izin verin, siz beni adam yerine koymuyorsunuz. Bana daha nazik davranın, biraz daha nazikçe, o zaman her şeyi anlatırım! O zaman birbirimizi severiz; sizi yemeğe çağırmaya bile hazırım. Ama böyle, birlikte yatmak, açık söyleyeyim, olmaz. Siz yanılıyorsunuz delikanlı! Bilmiyor musunuz ki...

Delikanlı derin bir heyecan içinde mırıldandı:

- Ona ne zaman rasladı acaba. O belki de şimdi beni bekliyor... Ben ne olursa olsun buradan çıkmalıyım.

- O mu? Kim o? Tanrım Delikanlı siz kimden söz ediyorsunuz?

Sanıyorsunuz ki yukarda... Tanrım, Tanrım! Ben bu cezayı hak ediyor muydum?

İvan Andreyiç, umutsuzluk belirtisi olarak arka üstü dönmek istedi.

- Onun kim olduğundan size ne, ah kör olası! Ne olursa olsun çıkıyorum!..

İvan Andreyiç:

- Beyefendi! Ne yapıyorsunuz? Ya ben, ya ben ne olacağım? diye umutsuzluk nöbeti içinde mırıldandı, sonra da komşusunun frağının kuyruklarını yakaladı.

- Sizden bana ne? Haydi tek başınıza kalın. Çıkmama razı

olmazsanız, yaşlı adam beni karısının âşığı sanmasın diye, sizin servetini har vurup harman savuran amcam olduğunuzu söyleyeceğim.

İvan Andreyiç kaygıyla mırıldandı:

- Ama delikanlı, bu olmayacak bir şey; amcalık konusu hiç de doğal değil. Size kimse inanmaz, işte şuncacık çocuk bile inanmaz.

- O zaman çene çalmayın, yere kapanıp uslu uslu yatın: İsterseniz geceyi burada geçirin, yarın nasıl olsa çıkma fırsatını bulursunuz; sizi hiç kimse görmedi. Buradan bir adam çıkınca geride bir tane daha kaldığını kimse aklına getirmez.

Bir düzine olduğumuzu düşünecek değil er ya... Siz de tek başına bir düzine adama bedelsiniz aslında. Çekilin, yoksa çıkarım.

- Delikanlı, siz benimle alay ediyorsunuz... Öksürmeye başlarsam ne olur bir düşünün? Her şeyi göz önünde tutmalı.

- Şşşt!..

Uyuklamakta olan yaşlı adam, yavaş bir sesle:

- Bu da ne? Sanırım yukarda yine patırtı var, diye söylendi.

- Yukarda mı?

- Delikanlı, işittiniz mi, yukarda diyor?

- Eh, işitim.

- Tanrım! Delikanlı, ben çıkacağım.

- Ben de çıkmayacağım, benim için hepsi bir. Her şey bozulsa da umurumda değil. Ben ne düşünüyorum, biliyor musunuz?

Düşünüyorum ki siz aldatılmış bir kocasınız... İşte bu!

- Hey Tanrım! Bu ne edepsizlik!.. Siz gerçekten de böyle mi düşünüyorsunuz? Ama niçin koca olayım? Ben evli değilim ki!

- Evli değil misiniz? Yalan!

- Belki ben kendim de âşığım!

- Amma da âşık ha!

- Beyefendi, beyefendi! Peki, güzel, size her şeyi anlatacağım. Üzüntümü anlamaya çalışın. O ben değilim;

ben evli değilim. Sizin gibi bekarım. O benim dostumdur, çocukluk arkadaşım... Ben de âşığım... Bana diyor ki: "Ben zaval ı bir adamım, zehir içiyorum, karımdan kuşkulanıyorum". Ben de ona yanıt veriyorum: "Ondan niçin kuşkulanıyorsun?" diyorum. Ama, siz beni dinleyin. Dinleyin, dinleyin! Diyorum ki, "kıskançlık bir kusurdur..." "Hayır," diyor, "Ben zaval ı bir adamım! Ben, zehir... yani kuşkulanıyorum." "Sen" diyorum, "Benim arkadaşımsın, sen benim dostumsun, zevk çiçeklerini birlikte koparıyorduk. Zevkin yumuşak tüylü yatağına gömülüyorduk."

Tanrım ne söylediğimi bilmiyorum. Delikanlı siz hep gülüyorsunuz. Beni deli edeceksiniz.

- Siz, şimdi de delisiniz!..

- Öyle, öyle! Ben bunu söyleyeceğinizi biliyordum... Deliden söz ettiğim sırada. Gülün, gülün, delikanlı. Zamanında ben de böyle parlıyordum, ben de böyle ayartıyordum. Ah! Beyin hummasına tutulacağım!

Yaşlı adam şarkı söyler gibi:

- Ruhum, dedi, sanırım bizim evde biri öksürdü. Sen mi öksürdün ruhum?

Karısı yanıt verdi:

- Aman Tanrım!

Karyola altından bir ses duyuldu:

- Şşşt...

Karısı:

- Sanırım yukarda patırtı ediyorlar, demek zorunda kaldı.

Çünkü gerçekten karyolanın altında gürültü çoğalmaya başlamıştı. Kocası yanıt verdi:

- Evet yukarda! Yukarda. Sana demedim mi? Bir züppe gördüm, khi-khi! Bıyıklı bir züppe, khi-khi; aman Tanrım, sırtım...

Şimdi bıyıklı bir züppeye rasladım.

İvan Andreyiç mırıldandı:

- Bıyıklı mı? Aman Tanrım, sanırım sizden söz ediyor!

- Yahu, siz ne biçim adamsınız? Burada, işte burada ben sizinle yan yana yatıyorum: O bana nasıl raslayabilir? Yüzüme dokunmayın be!

- Hey Tanrım, şimdi bayılacağım.

Bu sırada yukarda gerçekten bir gürültü işitildi, delikanlı

mırıldandı:

- Orada neler oluyor acaba?

- Beyefendi! Korkuyorum, dehşet içindeyim, bana yardım edin.

- Şşşt!

- Gerçekten ruhum, gürültü var, çok patırtı ediyorlar. Hem de senin yatak odanın üstünde. Sormak için birini gönderelim mi?

- Bak hele, neler uyduruyorsun?

- Peki, vazgeçtim; sen bugün öyle öfkelisin ki!

- Ah, siz uyumaya gitseniz!

- Liza! Sen beni hiç sevmiyorsun.

- Ah, seviyorum! Bırak beni, öyle yoruldum ki.

- Peki, peki! Gidiyorum.

Karısı bağırdı:

- Ah, hayır, gitmeyin! Yooo, gidin, hemen gidin!

- Ama ne oluyorsun! Hem git, hem gitme! Khi-khi! Doğru, yat uyu... Khi-khi! Panafidin'in kızları... Khi-khi! kızları...

Khi! Kızında bir Nuremberg kuklası görmüştüm, khi-khi...

- Bak.. şimdi de kukladan söz ediyor!

- Khi-khi! Güzel bir kukla, khi-khi!

- O gidiyor, dedi delikanlı, o odadan çıkıyor, şimdi biz de çıkacağız. İşitiyor musunuz? Sevinin yahu!

- Ah, inşal ah, inşal ah!

- Bu size bir ders olsun...

- Delikanlı, niçin ders olsunmuş? Bunu duyumsuyorum... Ancak, siz daha gençsiniz; bana ders veremezsiniz.

- Öyle bir veririm ki! Dinleyin

- Tanrım, öksüreceğim sanırım.

- Ssst! Öksürürseniz...

- Ne yapayım? Burası öylesine fare kokuyor ki..

dayanamayacağım! Tanrı'yı severseniz cebimden mendilimi çıkarın; ben kımıldayamam... Ah Tanrım, Tanrım! Nedir benim bu çektiğim!

- İşte mendiliniz! Niçin çektiğinizi söyleyeceğim, siz kıskançsınız! Neden kuşkulandığınızı artık Tanrı bilir. Güneş

çarpmış gibi oraya buraya koşuyorsunuz, başkalarının evlerine dalıyorsunuz, ortalığı karıştırıyorsunuz...

- Delikanlı! Ben hiç ortalığı karıştırmadım.

- Susun!

- Delikanlı, siz bana ahlk hocalığı yapamazsınız! Ben sizden daha ahlaklıyım.

- Susun!

- Aman Tanrım! Tanrım...

- Ortalığı karıştıyorsunuz; genç hanımı, çekingen bir hanımı

korkutuyorsunuz; o, korkusundan ne yapacağını bilmiyor, belki de hasta olacak; basurdan acı çeken saygıdeğer yaşlı bir adamı

rahatsız ediyorsunuz.. onun her şeyden önce rahat etmesi gerekir. Bunları niçin yapıyorsunuz? Çünkü aptalca bir şey düşünüyor, o yüzden her yere koşuyorsunuz, anlıyor musunuz? Ne kötü bir durumda bulunduğumuzu anlamıyor musunuz? Bunu duyumsamıyor musunuz?

- Beyefendi, peki! Anlıyorum, ama sizin hakkınız yoktu...

- Susun, ortada hak olacak ne var? Bütün bunların acıklı bir sonuca varacağını bilmiyor musunuz? Düşünün bir kez, siz karyolanın altından çıkınca karısını seven şu kocacık delirebilir. Fakat hayır, siz bir trajedi yaratamazsınız! Siz çıkınca, sanırım herkes size bakıp gülecektir. Ben sizi mum ışığında görmek isterdim; çok gülünç olsanız gerek.

- Ya siz? Öyleyse siz de gülünçsünüz! Ben de sizi görmek isterdim.

- Sizde bu yetenek var mı?

- Siz, delikanlı, sanırım ahlaksızlığın damgasını

taşıyorsunuz.

- A! Siz de mi ahlaktan söz ediyorsunuz? Benim burada niçin bulunduğumu biliyor musunuz? Burada bir yanlışlık dolayısıyla bulunuyorum; katı şaşırmışım, beni içeriye niçin bıraktıklarını artık şeytan bilir. Belki de bu kadın gerçekten birini bekliyordu; ama elbette sizi değil! Sizin aptalca yürüyüşünüzü işitip de hanımın korktuğunu görünce, karyolanın altına saklandım. Burası pek de karanlıktı. Ben sizin için bir özür müyüm? Siz, beyefendi, gülünç ve kıskanç

bir yaşlısınız. Niçin mi çıkmıyorum? Belki benim çıkmaktan korktuğumu sanırsınız. Yoo beyefendi, ben

çoktan çıkabilirdim; yalnızca size acıdığım için bekliyorum. Ben olmazsam siz yalnız başınıza ne yapabilirsiniz? Siz onların karşısında bir kütük gibi kalır, bir türlü kendinizi toplayamazdınız...

- Hayır, niçin kütük gibi kalacakmışım? Niçin kütük gibi?

Başka bir şeye benzetemez miydiniz, delikanlı? Niçin kendimi toplayamayacakmışım? Hayır kendimi toplayabilirdim.

- Aman Tanrım, bu enik nasıl da havlıyor!

- Ssst! Ah, gerçekten de... Bu, sizin çene çalmanız yüzünden.

Görüyor musunuz, köpeği uyandırdınız. İşte şimdi yandık!

Gerçekten de, hanımın şimdiye dek köşede yastığın üzerinde yatan köpeciği birdenbire uyandı, yabancıların kokusunu aldı, sonra havlayarak karyolanın altına atıldı.

- Aman Tanrım! Ne aptal enik! diye İvan Andreyiç mırıldandı, hepimizi ele verecek. Her şeyi ortaya çıkaracak, al sana bir ceza daha!

- Elbette, siz öyle korkuyorsunuz ki, bu gerçekten başımıza gelebilir.

Hanım bağırdı:

- Ami, Ami buraya! İci, ici (*)!

Ama köpek dinlemedi, doğrudan doğruya İvan Andreyiç'e yürüdü.

Yaşlı adam sordu:

- Ruhum, bu nedir, Amişka neden hep böyle havlıyor! Orada ya fare var ya da kedi... Kedinin boyuna aksırdığını, boyuna aksırdığını duyuyorum... Vaska bugün nezle.

Delikanlı mırıldandı:

- Rahat yatın! Kımıldamayın! Belki bırakır gider.

- Beyefendi, beyefendi! El erimi bırakın! El erimi niye tutuyorsunuz.

- Şşşt! Susun!

- Ama, durun biraz delikanlı; burnumu ısırıyor! Burunsuz kalmamı mı istiyorsunuz?

Bundan sonra bir boğuşma oldu, İvan Andreyiç el erini kurtardı. Yırtına yırtına havlayan köpek, havlamayı bırakarak birdenbire acı bir çığlık kopardı.

Bayan "Ayy!" diye bağırdı. Delikanlı mırıldandı.

- Canavar, ne yapıyorsunuz? İkimizi de ele vereceksiniz! Onu niçin tuttunuz? Hey Tanrım; köpeği boğuyor. Boğmayın! Bırakın onu! Canavar! Kadın ruhundan hiç anlamıyorsunuz! Köpeğini boğarsanız ikimizi de

ele verir.

Ama, İvan Andreyiç artık hiçbir şey dinlemiyordu. Köpeği tuttu. Can havliyle boğazını sıktı. Köpek inleyerek can verdi.

Delikanlı kısık sesle:

- Bittik biz, dedi.

Hanım:

- Amişka! Amişka! diye bağırdı. Aman Tanrım, benim Amişkama ne yapıyorlar? Amişka! Amişka! İci! Ah canavarlar! Barbarlar!

Tanrım, üstüme fenalık geliyor.

Yaşlı adam:

- Ne oluyor, ne var? diye bağırarak koltukta sıçradı. Ruhum, ne oluyorsun? Amişka buraya! Amişka, Amişka, Amişka!

Yaşlı adam, parmaklarını şıkırdatıp ağzını şapırdatarak Amişka'yı karyolanın altından çağırmak için bir daha seslendi:

- Amişka! İci! İci! Vaska onu yemiş olamaz. Vaska'yı dövmeli dostum. Bu mendebura bir aydan beri dayak atılmadı. Ne düşünüyorsun? Yarın bu konuda Paraskovya Zaharyevna ile konuşacağım. Aman Tanrım, şekerim ne oluyorsun? Yüzün kül gibi oldu. Ah, ah! Uşaklar, hizmetçiler yetişin!

Yaşlı adam odada koşmaya başladı. Hanım kanepeye düşerek bağırdı:

- Canavarlar, caniler!

- Kim? Kim? Kim bu? diye sordu yaşlı adam.

- Orada adamlar var, yabancılar!.. Orada karyolanın altında!

Ah Tanrım! Amişka! Amişka! Ne yaptılar sana?

Yaşlı adam, elindeki mumla karyolanın altını aydınlatmak için eğilmiş:

- Ah, Tanrım, Tanrım! Bunlar ne biçim insan böyle! Amişka...

Evet, insanlar, insanlar var burada! Kim var orada? Kim var?

diye bağırıyordu.

- Kim bunlar? Kim bu insanlar...

Amişka'nın cesedinin yanında İvan Andreyiç yarı ölü bir durumda yatıyordu. Ama delikanlı yaşlı adamın her davranışına dikkat ediyordu. Yaşlı adam birdenbire duvar yanına geçip eğildi; o, ziyaretçileri

karyolanın öbür yanında ararken, delikanlı hemen karyolanın altından çıkıp koşmaya başladı.

Hanım, delikanlıya dikkatlice bakarak, dedi ki:

- Tanrım! Bu da kim? Ben de sandım ki...

Delikanlı karşılık verdi:

- O canavar orada kaldı, Amişka'yı da o öldürdü.

Hanım bağırdı:

- Ay!

Ama delikanlı artık odadan çıkmıştı. Koca, İvan Andreyiç'in ayağını yakalamış, dışarı çekmeye uğraşırken gürledi:

- Ay! Burada biri var! Bu bir erkek ayakkabısı.

Hanım durmadan bağırıyordu:

- Katil, katil, ah Ami! Ami!

Yaşlı adam, ayaklarını halıya vurarak:

- Çıkın ordan! Çıkın! Kimsiniz siz? Söyleyin, kimsiniz?

Tanrım! Ne tuhaf bir adam! diye bağırıyordu.

- İşte hırsız...

İvan Andreyiç çıkar çıkmaz dedi ki:

- Tanrı aşkına, Tanrı aşkına, Tanrı aşkına efendim, uşakları

çağırmayın! Ekselans, uşakları çağırmayın, buna hiç de gerek yok! Ben öyle yaka paça dışarı atılacak bir adam değilim! Ben kendi kendime... Ekselans, bir yanlışlık oldu. Size şimdi anlatırım ekselans. (İvan Andreyiç hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.) Bir karı yüzünden, yani benim karım değil, başkasının karısı, ben evli değilim, ben şöyle... Bu benim dostum, çocukluk arkadaşım.

Yaşlı adam tepine tepine çıkışıyordu:

- Hangi çocukluk arkadaşı! Siz hırsızsınız, çalmak için geldiniz... Çocukluk arkadaşım falan değilsiniz...

- Hayır, hırsız değilim ekselans. Ben gerçekten çocukluk arkadaşıyım. Ben istemeyerek aldandım; başka bir kapıdan girdim.

- Öyle öyle, beyefendi, görüyorum, hangi kapıdan çıktığınızı

görüyorum.

İvan Andreyiç el erini kavuşturarak:

- Ekselans! Ben sandığınız gibi bir adam değilim; yanılıyorsunuz. Büyük bir yanılgıya düştüğünüzü söyleyebilirim ekselans. Bakın, bana bakın, giyim kuşamımdan benim hırsız olmadığımı anlayabilirsiniz. Ekselans! Efendim! diye bağırdı, sonra genç hanıma dönerek:

- Siz hanımefendi, beni anlayın... Amişka'yı ben öldürdüm, ama bundan ben sorumlu değilim, val ahi sorumlu değilim... Bunun sorumlusu o kadındır. Ben zaval ı bir adamım, zehir içiyorum!

Heyecandan titreyen, ama giyiminden kuşamından onun hırsız olmadığını anlayan yaşlı adam:

- Yahu, sizin içtiğiniz zehirden bana ne, kimbilir ne içtiniz, durumunuzdan bel i; ama beyefendi, buraya nasıl girdiniz? diye bağırıyordu. Size soruyorum, buraya nasıl girdiniz, bir hırsız gibi...

- Hırsız değilim ekselans. Ancak yanlış kapıdan girdim; gerçekten hırsız değilim! Bunlar hep benim kıskançlığımdan oldu. Efendim size her şeyi anlatacağım, öz babama anlatıyormuş gibi her şeyi anlatacağım.. çünkü siz babam olacak kadar yaşlısınız.

- Nasıl, yaşlı mıyım?

- Ekselans! Sizi belki aşağıladım; gerçekten böyle genç bir hanım ve sizin yaşınız... Efendim görülmeye değer; gerçekten böyle bir evlilik görülmeye değer... Böylesine genç... Ama uşakları çağırmayın. Tanrı'yı severseniz adamlarınızı

çağırmayın... Uşaklar alay ederler. Onları bilirim. Yani bu sözümle onlardan birini tanımış olduğumu söylemek istemiyorum.

Benim de hizmetçilerim var efendim, hepsi de benimle alay ederler... Eşekler! Haşmetlim, yani ekselans, sanırım bir prensle konuşuyorum...

- Hayır, ben prens değilim, efendim, ben kendi halinde... Rica ederim, şu haşmetlim sözüyle beni koltuklamayın. Sayın beyefendi, buraya nasıl girdiniz ha, nasıl girdiniz?

- Haşmetlim, yani ekselans... Bağışlayın, sandım ki siz haşmetlisiniz! Yanıldım. Aldandım... Olağandır. Dostum Puzırof'da rasladığım Prens Korotkouhof'a öyle benziyorsunuz ki... Görüyorsunuz ya, ben de prenslerle tanışmış bir adamım, ahbaplarımın evinde bir prense raslamış bir adamım. Hırsız olduğumu düşünemezsiniz, değilim çünkü. Ekselans, adamlarınızı

çağırmayın! Ama, çağırırsanız çağırın, bundan ne çıkar?

Hanım bağırdı:

- Peki ama, siz buraya nasıl girdiniz, kimsiniz? Sonra kocası

de yineledi ve:

- Evet, siz kimsiniz? Ruhum, ben de sanmıştım ki. Vaska karyolanın altında oturup aksırıyor. Oysa bu adammış. Ah seni serseri, serseri kedi... Kimsiniz, söyleyin canım? diyerek yine halının üzerinde tepindi.

- Söyleyemem efendim, sizin sözünüzün bitmesini bekliyorum...

Sizin nükteli şakalarınızı dinliyorum. Bana gelince, bu gülünç

bir olaydır ekselans; size hepsini anlatacağım. Bunun hepsi kendiliğinden anlaşılır, yani demek istiyorum ki uşakları

çağırmayın ekselans!.. Bana karşı soylu bir biçimde davranın.

Karyola altında bulunmam önemli değildir. Bununla onurumu yitirmiş değilim. Bu çok gülünç bir öyküdür.

İvan Andreyiç yalvaran bir tavırla kadına dönerek bağırdı:

- En çok gülecek olan sizsiniz, sultanım! Sahnede kıskanç bir koca görüyorsunuz. Bakınız işte ben kendimi alçaltıyorum; hem de isteyerek. Evet, Amişka'yı ben öldürdüm ama... Tanrım, ne dediğimi bilmiyorum.

- İyi de, buraya nasıl girdiniz?

- Gece karanlığından.. ekselans.. karanlıktan yararlanarak...

Suçluyum! Beni bağışlayın efendim! Bağışlamanızı rica ederim!

Ben yalnızca aşağılanmış bir kocayım, başka bir şey değil!

Benim âşık olduğumu sanmayın ekselans. Ben âşık değilim! Beni dinlerseniz efendim, karınız çok erdemlidir; tertemiz ve masum bir hanımdır o!

Yaşlı adam, tepinerek:

- Ne, ne? Bunu söylemek cesaretini nereden alıyorsunuz? diye bağırdı. Delirdiniz mi yoksa? Benim karımdan ne cesaretle söz ediyorsunuz?

Kadın gözyaşları içinde bağırdı:

- Bu cani, Amişka'yı öldüren bu katil, yaptığı yetmiyormuş

gibi bir de söz söylemeye cesaret ediyor!

İvan Andreyiç korku içinde inledi:

- Ekselans, ekselans! Ben yalnızca sayıklıyorum. Sayıklıyorum!

Aklımın başımda olmadığına verin!... Tanrı aşkına, aklımın başımda olmadığına verin. Namusum üzerine söz veriyorum, bana büyük bir iyilik etmiş olacaksınız. Size elimi uzatırdım, ama bunu göze alamıyorum. Ben tek başıma değilim, amcayım, yani demek istiyorum ki bana âşık denemez... Tanrım! Ben yine sayıklıyorum...

İvan Andreyiç bir ara kadına döndü ve:

- Kızmayın sultanım, dedi, siz bir hanımefendisiniz, siz aşkın ne olduğunu anlarsınız, bu ince bir

duygudur; ama bana neler oluyor? Yine sayıklıyorum! Yaşlı bir adam olduğumu söylemek istiyorum, yani elden ayaktan düşmüş değilim, ama yaşlı bir adamım; sizin âşığınız olamam, âşık olan Richardson'dur, yani Lovelace'tır... Sayıkladım; ama ekselans, görüyorsunuz ki okumuş bir adamım, yazından anlıyorum. Ekselans, gülüyorsunuz!

Sizi güldürebildiğimden dolayı, ekselans, çok hoşnutum.

Bilseniz sizi güldürebildiğim için nasıl da hoşnutum!

Hanım katıla katıla gülerek bağırdı:

- Tanrım, ne kadar gülünç adam!

Karısının gülmesinden hoşlanan yaşlı adam dedi ki:

- Evet gülünç, nasıl da pis... Ruhum, bu adam hırsız olamaz; ama buraya nasıl girmiş?

- Gerçekten garip! Gerçekten garip ekselans, bir romana benziyor. Nasıl olur? Karanlık bir gecede, büyük bir kentte, karyola altında bir adam bulunuyor. Gülünç, garip Rinaldo Rinaldini'nin ta kendisi. Ama bu bir şey değil, bir şey değil ekselans. Size hepsini anlatacağım... Size de sultanım, yeni bir fino köpeği getireceğim... Şaşırtıcı bir fino! Uzun tüylü, kısa ayaklı, iki adım bile yürüyemiyor. Koşarken tüyleri birbirine dolaşıp düşüyor. Yalnızca şekerle beslenir. Size sultanım, onu getireceğim, kesinlikle getireceğim.

Hanım:

- Hah-hah-hah-hah-haaay! diye gülerek kanapenin üzerinde bir yandan öbür yana atılıyor, Tanrım sinirlerim tutacak, diyordu!

Ah ne gülünç!

- Evet, evet, hah-hah-hah! Khi-khi-khi! Hem gülünç, hem kirli, khi-khi!

- Ekselans, ekselans, şimdi tam anlamıyla mutluyum. Size elimi uzatırdım, ama bunu göze alamıyorum... Ekselans yanılmış

olduğumu anlıyorum, ama şimdi gözlerim açılıyor. İnanıyorum ki karım temiz ve suçsuzdur! Ondan boş yere kuşkulandım.

Gülmekten gözleri yaşaran hanım bağırıyordu:

- Karısı, onun karısı!

Yaşlı adam ekledi:

- Bu adam evli, öy-le-mi i? İşte bunu, hiç aklıma getiremezdim.

- Ekselans, karım.. bütün suç ondadır; yani suçlu benim. Ondan kuşkulandım; burada, yukarda bir buluşma olacağını biliyordum; mektubu yakaladım, katı şaşırdım, karyolanın altına yattım...

- Hih-hih-hih-hi i!

- Hah-hah-hah-haaa!

Sonunda, İvan Andreyiç'in kendisi de güldü:

- Hah-hah-hah-haaa! Ah, nasıl da mutluyum! Ah, hepimizin aynı

düşüncede anlaşıp mutlu olmamızı görmek ne kadar hoş! Karım tümüyle suçsuzdur! Bundan hemen hemen eminim. Kesinlikle böyledir, değil mi ekselans?

Yaşlı adam sonunda kendisine gelerek:

- Hah-hah-hah-haaay! Khi-khi! Ruhum, biliyor musun bu adamın karısı kim? diye sordu.

- Kim? Hah-haaay! Kim?

- Bu, göz süzen o güzel hanımdır; hani şu züppe için gelen. Bu odur; Bunun karısı olduğuna bahse girerim.

- Yoo ekselans, hayır, eminim ki o değildir; tümüyle eminim.

Hanım gülmeyi keserek:

- Ama, Tanrım, siz zaman yitiriyorsunuz. Gidin, koşun yukarı.

Belki onları yakalarsınız... dedi.

- Gerçekten ekselans, koşacağım. Ama hiç kimseyi bulamayacağım ekselans, o değildir. Şimdi buradayken bile eminim. O şimdi evdedir. Yalnızca ben, yalnızca ben kıskancım, başka bir şey yok... Siz ekselans, siz ne düşünüyorsunuz, onları orada yakalayabilecek miyim?

- Hah-hah-haay!

- Hih-hih! Khi-khi.

- Gidin, gidin! Geri dönerken anlatmak için bana uğrarsınız.

Ya da daha doğrusu yarın sabah, onu da birlikte getirin.

Tanışmak istiyorum.

- Hoşçakalın ekselans, hoşçakalın, kesinlikle getireceğim!

Tanıştığımıza çok hoşnutum. Bunların hepsi beklenmedik bir biçimde, hem de iyi olarak bittiği için çok hoşnutum, mutluyum.

- Finoyu da unutmayın. Önce köpeği getirin.

Onları selâmlayarak çıkan İvan Andreyiç, yeniden odaya daldı:

- Getireceğim sultanım, kesinlikle getireceğim; kesinlikle.

Öyle güzel ki sanki onu bir pastacı, şekerden yapmış

sanırsınız. Öyle ki... Yürürken, tüyleri ayaklarına dolaşır, sonra düşer. Öyle tuhaf ki! Karıma "Ruhum, o niçin hep böyle düşüyor?" diye sorarım; o da, "Naz yapıyor da ondan!" diye yanıt verir. Şekerden, sultanım, val ahi şekerden yapılmış!

Hoşça kalın ekselans; tanıştığımızdan dolayı çok mutluyum, tanışmamızdan çok mutluyum!

İvan Andreyiç bir daha selam vererek çıktı. Yaşlı adam arkasından seslendi:

- Bana bakın beyefendi! Durun.. geri dönün!

İvan Andreyiç üçüncü kez geri döndü.

- Bizim Vaska'yı bir türlü bulamıyorum. Karyola altında yatarken ona raslamadınız mı?

- Hayır ekselans, orada yoktu; tanıştığımıza çok sevindim.

Benim için büyük bir onur...

- O bugün nezle de durmadan aksırıyor, aksırıyor! Onu dövmeli!

- Evet ekselans, elbette; ev hayvanlarını yola getirmek için ceza gerekir.

- Ne!

- Ceza gerekir diyorum, ekselans;, hayvanların uslu olması

için gereklidir bu.

- Öyle mi?... Eh, güle güle, güle güle; ben yalnızca bunu söylemek istemiştim!

Sokağa çıkan İvan Andreyiç, uzun süre nöbet bekliyormuş gibi ayakta durdu. Şapkasını çıkardı, alnındaki soğuk teri sildi, gözlerini kıstı, bir şeyler düşündü, sonra eve koştu. Eve gelip de Glafira Petrovna'nın tiyatrodan döneli çok olduğunu, dişinin ağrıdığını, doktor çağırtmak, sülük aldırmak için hizmetçi gönderdiğini, şimdi de yatakta yatıp kendisini beklediğini öğrendiğinde öyle şaşırdı ki...

İvan Andreyiç, önce elini alnına vurdu, sonra, yıkanıp temizlenmek için gereken şeyleri getirmelerini buyurdu. En sonunda da karısının yatak odasına gitmeye karar verdi.

- Siz zamanınızı nerelerde geçiriyorsunuz? Kendinize bir bakın, neye dönmüşsünüz. Bet beniz kalmamış! Neredeydiniz.

İzin verin beyefendi; karınız ölüyor, bütün kenti arıyorlar, sizi bulamıyorlar. Neredeydiniz? Yoksa beni yakalamak, bilmem kime verdiğim randevuyu bozmak mı istediniz? Ayıp beyim, ne biçim kocasınız? Bir süre sonra sizi parmakla göstermeye başlayacaklar.

İvan Andreyiç:

- Ruhum, diye yanıt verdi.

Ama o anda öyle bir sıkıntı duydu ki, mendil almak için elini cebine sokmak ve susmak zorunda kaldı; çünkü ne söyleyecek bir sözü, bir düşüncesi, ne de cesareti kalmıştı... Ancak mendil e birlikte cebinden Amişka'nın ölüsü çıkınca kendisini öyle büyük bir şaşkınlık, korku, dehşet kapladı ki... İvan Andreyiç

umutsuzluk içinde karyolanın altından çıkmak zorunda kaldığında, durumu kurtarmak için ve cinayetinin kanıtını

ortadan kaldırarak cezadan kurtulmak amacıyla Amişka'yı cebine soktuğunun farkında bile olmamıştı.

Karısı:

- Bu nedir? diye bağırdı. Ölmüş bir köpecik! Aman Tanrım!.. Ne oluyorsunuz? Neredeydiniz? Şimdi söyleyin bakalım, neredeydiniz?

İvan Andreyiç, Amişka'dan daha çok katılaşarak yanıt verdi:

- Canım! Ruhum!..

Kahramanımızı başka bir sefere dek burada bırakıyoruz, çünkü

buradan sonra tümüyle yeni, bambaşka bir olay başlıyor.

Beyler, bir gün size talihin bütün bu yıkımlarını, acılarını

sonuna dek anlatma fırsatını buluruz. Ama siz de kabul edin ki, kıskançlık bağışlanmaz bir kusur, hatta bir beladır.

NAMUSLU HIRSIZ

(Kim Olduğu Bilinmeyen Bir Adamın

Anı Defterinden)

Bir sabah, tam işime gitmek üzereyken, hem ahçım hem çamaşırcım olan, hem de evimi yöneten Agrafena içeri girdi; benimle konuşmaya başlayınca, biraz şaşırdım doğrusu.

Şimdiye dek sesi sedası çıkmayan, öylesine bir kocakarıydı.

Altı yıl boyunca her gün, hangi yemeği yapacağıyla ilgili bir iki sözden başka, hemen hemen tek sözcük bile konuşmamıştık.

Daha doğrusu ben ondan hemen hiçbir şey işitmemiştim.

Birdenbire dili çözüldü:

- İşte efendim, size bir şey söylemeye geldim; siz o odacığı

kiraya verseniz.

- Hangi odacığı?

- Hani şu, mutfağın yanındakini.. hangisi olacak!

- Niçin?

- Niçin mi? Kiracılar otursun diye.. niçin olacak!

- Kim kiralar o odayı?

- Kim mi kiralar! Kiracı kiralar.. kim olacak!

- Ama anacığım, oraya karyola bile sığmaz; öyle dar ki! Orada kim oturabilir?

- Ne diye otursun! Yalnızca yatacak yer olsun yeter; pencerenin içinde de oturur.

- Hangi pencere?

- Hangisi olacak, sanki bilmiyorsunuz! İşte, sofadaki. Orada oturur, dikiş diker ya da başka bir iş yapar. Belki de sandalyede oturur. Bir sandalyesi var; masası da var; her şeyi de var.

- Kimmiş o?

- Görmüş geçirmiş, iyi bir adam. Yemeğini ben pişireceğim.

Kendisinden oda ve yemek parası olarak ayda yalnızca üç gümüş

ruble alacağım.

Uzun uzun kafa yorduktan sonra yaşlı bir adamın, mutfağa kiracı girmek ve orada çöplenmek için Agrafena'yı her nasılsa kandırmış olduğunu anladım. Agrafena'nın aklına koyduğu bir şey kesinlikle yapılmalıydı, yoksa bir türlü beni rahat bırakmazdı. Hoşuna gitmeyen durumlarda hemen düşünmeye, derin bir üzünce dalmaya başlar; bu durum da iki üç hafta sürerdi.

Bir süre yemek bozulur, çamaşırlar eksilir, döşemeler temizlenmezdi. Kısacası hoşa gitmeyen pek çok şey olurdu. Bu sessiz kadının kendi başına karar veremediğine, kendi düşünceleri üzerinde duramadığına, kişisel bir düşüncesi olmadığına çoktan beri dikkat ediyordum. Ama o kuş beyninde, düşünceye ya da girişime benzer herhangi bir şey bir kez belirmeye başladı mı, bunun uygulanmasına engel olmak, onu bir bakıma öldürmek demekti. Kendi rahatıma pek düşkün olduğum için, sözü uzatmadan hemen razı oldum.

- Hiç olmazsa bir belgesi, bir kimliği ya da buna benzer başka bir şeyi var mı?

- Olmaz olur mu hiç, elbette var. İyi, güngörmüş bir adam; üç

ruble ödemeye söz bile verdi.

Ertesi gün, benim alçakgönül ü bekar dairemde yeni bir kiracı

belirdi; buna hiç canım sıkılmadı, içimden hoşnut bile oldum.

Ben sanki tam bir yalnızyaşar (münzevi) gibi, tek başıma otururum. Hemen hiç tanıdığım yoktur; dışarıya da pek az çıkarım. On yıl bir yabanıl horoz gibi oturduktan sonra elbette yalnızlığa alışılır. Böyle bir yalnızlık içinde, Agrafena ile birlikte, hep aynı bekar odasında, on on beş yıl, belki de daha çok yaşamak, doğrusu pek tatsız bir yaşam! Bunun içindir ki, bu durumda böyle çok sessiz bir adamın belirmesi, bana Tanrı'nın bir iyiliği oldu.

Agrafena yalan söylememişti: Kiracı gerçekten güngörmüş bir adamdı. Kimlik cüzdanından eski bir asker olduğu anlaşılıyordu, ama ben kimliğini yoklamadan bile, onun yüzüne ilk bakışımda bunu anladım. Bu kolayca anlaşılır. Astafiy İvanoviç, yani kiracım, benzerleri arasında en iyilerindendi.

Birlikte güzel güzel yaşamaya başladık. Bu durumun en hoş

yanı, Astafiy İvanoviç'in arada sırada özel yaşamından öyküler anlatmasıydı. Günlük yaşamımın bu sıkıcı akışında, böyle bir can yoldaşı benim için tam bir hazineydi. Bir kez bana şöyle bir öykü anlattı. Bu, benim üzerimde büyük bir etki bıraktı.

Bu öyküyü, şöyle bir olay dolayısıyla anlatmıştı: Bir gün evde tek başıma kalmıştım. Astafiy ile Agrafena işleri için dışarı çıkmışlardı. Birdenbire, sofaya birisinin girdiğini duydum; tahminime göre bu bir yabancıydı; kapıyı

açtım. Gerçekten sofada, soğuk havaya ve güz mevsimine karşın, sırtında yalnızca bir ceketi olan, kısa boylu bir adam duruyordu.

- Ne istiyorsun?

- Memur Aleksandrof'u; burada mı oturur?

- Yok kardeşim, burada öyle biri yok; güle güle.

Ziyaretçi biraz sakınarak kapıya doğru çekildi:

- Nasıl olur, kapıcı burada olduğunu söyledi, dedi.

- Git kardeşim, haydi git, çek arabanı.

Ertesi gün öğleden sonra, Astafiy İvanoviç onardığı ceketimi üzerimde prova ederken, sofaya yine biri girdi. Hemen kapıyı

araladım.

Dünkü adam, gözlerimin önünde, redingotumu soğukkanlılıkla askıdan çıkarıp koltuğunun altına aldı, hemen evden çıkıp koşmaya başladı. Bütün bunlar olup biterken, Agrafena şaşkınlıktan ağzı açık, öylece bakakaldı, redingotumu kurtarmak için hiçbir şey yapamadı. Astafiy İvanoviç, hırsızın peşinden koştu, on dakika sonra soluk soluğa eli boş döndü.

Adam kaçıp kurtulmuştu.

- Eh tutamadık, Astafiy İvanoviç. İyi ki kaput bize kaldı, bu da iyi. Yoksa hırsız bizi tümüyle şapa oturtacaktı!

Astafiy İvanoviç öyle afal amıştı ki, ben ona bakarken hırsızlığı bile unuttum. Bir türlü kendine gelemiyordu. Her dakika elinden işini bırakıyor, olayı yeniden anlatmaya başlıyordu. Her şeyin nasıl olup bittiğini, kendisinin nasıl durduğunu, gözlerinin önünde, iki adım ötede redingotun nasıl çalındığını, işin ne sonuca vardığını, nasıl olup da herifi tutamadığını anlatıyordu. Sonra yine işine başlıyor; yine bırakıyordu. Sonunda kapıcıya gidip konuyu anlattığını, evinde böyle şeylerin oluşuna nasıl göz yumduğunu söyleyerek ona çıkıştığını gördüm. Sonra yine yukarı dönerek Agrafena ile çekişmeye başladı. Yeniden işinin başına oturdu. Her şeyin nasıl olup bittiğini bir kez daha anlattı. "O şurada duruyordu, ben de orada. Herif gözlerimizin önünde, bizden iki adım ötede, redingotu çengelden alıverdi!" diye kendi kendisine mırıldanmaya başladı. Kısacası, Astafiy İvanoviç, elinden iş gelen, ama aynı zamanda pek homurdanan, söylenen bir adamdı.

Akşam kendisine bir çay bardağı uzattım. Canım sıkılıyordu, redingot olayını yeniden alevlendirmek için:

- Bizi de, dedim, enayi yerine koydular, Astafiy İvaniç.

Öykü öyle çok yineleniyor, Astafiy İvaniç de öyle yana yakıla anlatıyordu ki, olay bana gülünç gelmeye başladı.

- Doğru efendim, bizi enayi yerine koydular! Redingot kendimin olmadığı halde çok üzüldüm, kan tepeme çıktı. Bana göre dünyada hırsızdan daha iğrenç yaratık bulunmaz. Başkası neyse ne, ama bu senin emeğini, ona döktüğün teri, zamanı çalıyor.

Ne iğrenç şey, tüü! Söz söyleyemiyorum, kanım tepeme çıkıyor.

Siz efendim, eşyanıza niçin acımıyorsunuz?

- Evet, hakkınız var Astafiy İvanoviç; insanın eşyası

çalınmaktansa yansın daha iyi. İnsanın gücüne gidiyor.

- Elbette gider. Ama gene de her hırsız bir olmaz. Bir zamanlar benim başımdan da böyle bir olay geçmişti; bir namuslu hırsıza raslamıştım.

- Namuslu mu? Hırsızın da namuslusu olur mu, Astafiy İvanoviç?

- Olur ya... Hakkınız var! Hırsız da namuslu olur mu hiç, evet böyle bir şey olamaz. Yalnızca şunu demek istiyorum ki, adam namuslu olmasına karşın çaldı; yalnızca acınacak bir adamdı o.

- Nasıl oldu bu, Astafiy İvanoviç?

- Oldu işte... İki yıl önce böyle bir şey oldu. O zaman, hemen hemen bir yıl işsiz kaldım; bir işe girmek üzereyken düşkün bir adamla tanıştım. Sıradan bir meyhanede karşılaştık.

Sarhoş, sefil, asalak herifin biri, daha önce bir yerde çalışmış ama sarhoşluğu yüzünden işinden çıkarmışlar. Dedik ya işte, hayırsızın biri! Üst baş hak getire! Kimi zaman kaputunun altında bir gömleği olup olmadığını bile düşünürsün; eline ne geçerse içkiye verir. Kavgacı da değil; sessiz sedasız, şöyle

sevimli, iyi bir adam.. bir şey istemez, ezilir büzülür; o zaman anlarsın ki zaval ı içmek istiyor; ona içki sunarsın. Onunla işte böylece anlaştık, yani o bana bağlandı... Benim için hepsi bir. Nasıl da bir adam ya! Köpek gibi bağlanır, nereye gidersem gideyim, peşimden koşardı; oysa yalnızca bir kez görüşmüştük. Kurnazdı; buna diyecek yok! İlk önce geceyi yanımda geçirmek için yalvardı, eh bıraktım, kimliği düzenli; kötü bir adam da değil... Ertesi gün yine geceyi geçirmek için yalvardı, üçüncü gün yine geldi, bütün gün pencere içinde oturdu; yine geceyi geçirmek için kaldı.

Eh, artık bunu başıma sardım diye düşündüm; hem içki ver, hem yemek ver, hem de geceleri burada kalsın; işte yoksul adamın sırtına bir yük daha. Daha önce de bana olduğu gibi bir memura yamanmış, ona bağlanmıştı; hep birlikte içiyorlardı; ama o, işi büsbütün ayyaşlığa vurarak gümledi gitti! Bunun adı

Emelyan idi, yani Emelyan İliç. Bu adamı ne yapayım diye düşündüm, düşündüm. Onu kovmak hem ayıp, hem de günah! Tanrım, nasıl da zaval ı, yıkılmış bir adamdı; öyle sessiz ki, ağzı

var dili yok; hiçbir şey sormadan oturur, yalnızca bir köpek gibi gözümün içine bakar. Sarhoşluk bir adamı ancak böyle bozabilir. Kendi kendime, bir fırsat bulup da şunları ona nasıl söyleyeceğimi düşünüyorum: "Çek arabanı buradan Emelyanuşka. Senin burada yapacağın bir iş yok. Yanlış bir yere düştün, neredeyse kendim bile yiyecek bir şey bulamayacağım, seni benim paramla nasıl geçindiririm?" Ona bunları söylersem ne yapar diye oturup düşündüm. Sözlerimi işitince bana nasıl bakacağını, hiç söz söylemeden uzun zaman oturacağını, sonra da birden pencereden kalkıp kırmızı kareli yırtık bohçasını alacağını (artık içinde ne olduğunu Tanrı

bilir), çıplaklığını örtsün, deliklerini elalem görmesin, hem de sıcak tutsun diye kaputunu nasıl düzelteceğini (adamcağız çok incelikli ve duyguluydu) şöyle bir göz önüne getirdim!

Sonra kapıyı açıp gözyaşı içinde merdiveni nasıl çıkacağını

düşündüm. Yıkılacak; yazık değil mi ya bu adama?.. Acıdım doğrusu, acıdım ama benim durumumu biliyorsunuz. Dur Emelyanuşka, bende uzun zaman şölene konamayacaksın; bir süre sonra taşınacağım, bir daha beni bulamayacaksın. İşte efendim, böylece taşındık.

Taşınırken Aleksandr Filipoviç, (benim o zamanki efendim, Tanrı rahmet eylesin, öldü) "Senden çok hoşnut kaldık Astafiy, köyden geldiğimizde seni unutmayacağız, yine alacağız," diye söz verdi. Ben onun yanında odacıydım. İyi adamdı doğrusu, ama daha o yıl öldü. Onu gömdükten sonra eşyalarımı aldım, birazcık param vardı, artık dinlenmeye çekilmeyi düşündüm.

Yaşlı bir kadının yanına taşındım, bir köşeciğe sığındım.

Aslında onun yalnızca bir boş odacığı vardı. Bir zamanlar dadılık etmiş olan kadın şimdi emekli aylığı alarak kendi başına oturuyordu. "Şimdilik hoşça kal dostum Emelyanuşka, beni artık bulamayacaksın." Ama beyefendi, düşünün bir...

Akşamleyin eve döner dönmez (bir tanıdığı görmeye gitmiştim) ilk önce Emelya'yı görmeyeyim mi? Sandığımın üzerinde oturuyor, kareli bohça da yanında, kaputunu giymiş, beni bekliyor. Can sıkıntısından kurtulmak için yaşlı kadından aldığı bir dua kitabını baş aşağı tutuyor. Beni yine bulmuştu.

Kol arım yanıma düştü, eh ne yapalım, dedim, çaresiz, ilk kez niçin kovmamıştım? Hemencecik: "Kimlik cüzdanını getirdin mi Emelya?" diye sordum.

Ondan sonra, efendim, oturup düşünmeye başladım: Bu serseri adam benim için büyük bir engel oluşturur mu? Sonra şu sonuca vardım: Bu engel bana pahalıya oturmayacak. Yiyeceği yemeği düşündüm. Eh, sabahleyin bir parça ekmek, boğazdan iyi aşsın diye biraz da soğan alırım. Öğleyin yine soğan ekmek; akşamleyin de yine soğanla kvas ve ekmek, ekmeği isterse.

Lahana çorbası olursa, boğazımıza dek doyarız. Ben aslında çok yemem, onun gibi içen adamsa, bilindiği gibi hiç yemez, onun için biraz votka ve şarap yeter. İçki parasının beni yıkıma uğratacağını düşündüm. Ama bir anda aklıma başka bir şey geldi, bu düşünce kafama iyiden iyiye yerleşti: Emelya gitseydi, ben yaşamım boyunca mutsuz olurdum diye düşündüm. O

zaman, artık ona iyilik eden bir baba olmaya karar verdim. Onu yok olmaktan kurtarmalıydım, içkiden vazgeçirmeliydim! Dur bakalım diye düşündüm: Peki Emelya, kal, ama artık dikkat et, ne diyorsam dinle!

Kendi kendime dedim ki: Şimdi onu bir işe alıştırmalıyım, ama birden değil; ilk önce biraz gezsin. Bu sırada da, ey Emelya, ben senin ne işe yarayacağını bulur çıkarırım. Çünkü efendim, her iş için, insanda beceri aranır. Ona yavaşça dikkat etmeye başladım. Bezgin bir adam olduğunu görüyordum. İlk önce efendim, tatlı sözler söylemeye başladım. "Emelyan İliç, sen kendine biraz bakamaz mısın, kendini düzeltemez misin? Gezip tozduğun yetişir! Epeyce sürttün. Bak ne kadar yırtık pırtık dolaşıyorsun, doğrusunu söylemek gerekirse, palton olsa olsa kalburluk edebilir. Çok kötü! Onurunu koruma zamanı çoktan geldi."

Emelyanuşkam oturuyor, başını eğip dinliyor. Ne yaparsın efendim! Artık öyle duruma geldi ki dili bile ayyaş oldu, akıl ıca bir sözcük bile söyleyemeyecek duruma geldi. Ona hıyardan söz açsan, fasulyeden söz ediyorsun sanıyor. Beni uzun uzun dinliyor, sonra da iç çekiyor.

"Emelyan İliç, neden iç çekiyorsun?" diye soruyorum.

"Bir şey yok Astafiy İvanoviç, rahatsız olmayın. Bugün Astafiy İvanoviç, iki kadın sokakta dövüştüler, biri ötekinin bir sepet böğürtlenini bilmeyerek döktü."

"Eee, bunda ne var?"

"Öteki de, bilerek onun böğürtlen sepetini döktü, ayağıyla da çiğneyip ezdi bile."

"Peki sonra ne oldu Emelyan İliç?"

"Hiç, Astafiy İvanoviç, yalnızca bunu söyleyecektim."

"Hiç mi? Lâf olsun diye mi? Eh yani Emelya Emelyanuşka! Sen, aklını da içmişsin!.."

"Gorohovoy'da Sadovoy'un çevresinde bir bey yere para düşürdü.

Bir köylü görüp benim dedi, başkası da gördü, hayır benim, ben senden önce gördüm, dedi..."

"Sonra, Emelyan İliç?..."

"Köylüler dövüştüler, Astafiy İvanoviç. Polis geldi, parayı

yerden aldı, sahibine verdi. İki köylüye de, hapse atacağını

söyleyerek gözdağı verdi."

"Eee, ne var bunda? İbret verici ne var, Emelyanuşka?"

"Hayır, bir şey yok. İnsanlar güldü, Astafiy İvanoviç."

"Eh, Emelyanuşka! İnsanlar da ne demek. Sen aklını bir mangıra satmışsın. Emelyan İliç, biliyor musun, sana bir şey söyleyeceğim?"

"Ne var. Astafiy İvanoviç?"

"Herhangi bir iş bul, gerçekten bul. Yüzüncü kez söylüyorum, kendine acı."

"Nasıl iş bulayım, Astafiy İvanoviç? Ne iş bulacağımı

bilemiyorum, beni kimse işe almaz ki, Astafiy İvanoviç."

"Seni sarhoş bir adam olduğun için işten kovdular, Emelya!"

"Bugün küfeci Vlas'ı karakoldan çağırdılar, Astafiy İvanoviç."

"Niçin çağırdılar, Emelyanuşka?"

"Niçin olduğunu bilmiyorum Astafiy İvanoviç. Sanırım bir nedeni var ki çağırdılar..."

İkimiz de bittik Emelyanuşka, diye düşünüyorum! Günahlarımız için Tanrı bizi cezalandırıyor. İyi de efendim, böyle bir adamla ne yapılabilir, siz söyleyin!

Ama herif çok kurnazdı! Beni dinler, dinler, kızdığımı

anlayınca canı sıkılır, kaputunu alır çıkar! Bütün gün dolaştıktan sonra akşama sarhoş döner. Ona kim içirir, nerden para bulur, bunu ancak Tanrı bilir, bunda benim suçum yok!..

"Hayır diyorum, Emelyan İliç, artık dayanamazsın, içtiğin yeter, işitiyor musun, yeter! Bir daha sarhoş dönersen, geceyi merdivende geçirirsin, içeri almam seni!"

Beni dinledikten sonra, Emelya bir gün oturdu, bir gün daha oturdu; üçüncü gün sıvıştı. Bekledim, bekledim, gelmedi!

Doğrusunu söylemek gerekirse, korktum, acıdım da. Zaval ı

şimdi nereye gitti? Başına bir şey gelecek, hey Tanrım, Tanrım! Gece oldu. Yine gelmedi. Sabahleyin sofaya çıkıp baktığım zaman orada uyuduğunu gördüm. Başını eşiğe dayamış, kapı aralığında yatıyor; soğuktan iyice kaskatı kesilmiş.

"Emelya ne yapıyorsun? Tanrı iyiliğini versin! Nereye gittin?"

"İşte siz Astafiy İvanoviç, bana demin kızdınız; beni sofada bırakmaya karar verdiniz, bunun için Astafiy İvanoviç içeri girmeyi göz alamadım, burada yattım..."

Hem kızdım, hem de içim sızladı.

"Sen Emelyanuşka, başka bir uğraş seçemez miydin? Kapı

eşiğinde nöbet tutmak sanki bir iş mi?"

"Astafiy İvanoviç, başka hangi uğraşı seçebilirim?

"Sen," diyordum, "ey mahvolmuş adam (öyle kızmıştım ki) keşke terzilik sanatı öğrenseydin. Paltona bak! Sanki delik deşik olduğu yetmiyormuş gibi, bir de kalkıp onunla merdiveni süpürüyorsun! Bir iğne alsan da delikleri namusunla diksen olmaz mı? Seni gidi fıçı!"

Derken efendim, bir iğne aldı; ben ona bunu alay olsun diye söylemiştim, ama o korktu. Paltosunu çıkardı, ipliği iğneye geçirmeye koyuldu. Ona bakıyorum, eh, doğal olarak gözleri karardı, el eri titredi, işte bu kadar! Uğraşıyor, uğraşıyor bir türlü ipliği geçiremiyordu; gözlerini kırpıştırıyor, ipliğin ucunu tükürükle ıslatıyor, eliyle büküyor, ama başaramıyordu! Elindekini atarak bana baktı.

"Eh Emelya, bana onur bağışladın! Başkalarının önünde olsaydı, kafanı ezerdim. Yo, ben sana, senin gibi saf bir adama, bunu alay etmek, utandırmak için söyledim. Git artık, Tanrı

yardımcın olsun! Gel otur, böyle kötü bir şey yapma; merdivenlerde yatma ve beni utandırma!"

"Peki ne yapayım, Astafiy İvaniç? Her zaman sarhoş olduğumu, hiçbir işe yaramadığımı ben kendim de biliyorum. Ancak siz koru.. koru.. koruyucumu da boşuna kızdırıyorum."

Bu anda, birdenbire morarmış dudakları titredi, bir gözyaşı

damlası solgun yanağından kayarak karışık sakal ı çenesine yuvarlandı, titredi. Birdenbire benim Emelyam gözyaşlarına boğuldu... Aman Tanrım, sanki yüreğimi hançerlediler.

"Amma da duygulu adammışsın, hiç bilmezdim bunu," diye düşündüm, "artık seni büsbütün kendi başına bırakacağım; gürültüye gidersen de ben ne yapayım!"

Evet efendim, anlatacak daha birçok şey var! Bütün bu konu, öyle boş ve öyle anlamsız ki, sözünü etmeye değmez... Yani siz efendim, onun için iki kırık metelik bile vermezsiniz; ama ben bu olan şeylerin hiç olmamış olması için neler vermezdim!

Benim, efendim, bir pantolonum vardı, kahrolsun, iyi güzel bir pantolon; mavi kareli.. onu buraya gelen bir çiftlik sahibi ısmarlamıştı, ama sonra dar geldiği için almadı, işte böylece elimde kaldı. Değerli bir şey olduğunu düşündüm. Bit pazarında belki beş ruble verirler; vermezlerse Petersburglu beyler için iki pantolon yaparım; bir yelek kuyruğu için parça bile kalır.

Bu bizim gibi yoksul bir adam için, bilirsiniz çok iyidir. O

zaman Emelyanuşka'da ciddi, üzüntülü durumlar görülmeye başladı. Baktım, bir gün içmedi, ertesi gün yine içmedi, üçüncü gün ispirtolu hiçbir şey ağzına koymadı, baykuşa döndü.

Acıklı bir tavır alıyor; üzgün üzgün oturuyor. Herifin ya parası yok ya da doğru yolu tutmuş, kendi kendine pes demiş, aklını başına almış diye düşünüyorum.

İşte efendim, iş böyle oldu. Büyük bir bayram günüydü. Akşam duasına gittim. Dönünce Emelya'yı pencerede sarhoş buldum; fitil gibiydi ve sal anıyordu. Yaa, demek öyle azizim, diye düşündüm. Bir şey almak için sandığıma koştum. Baktım, pantolon yok... Oraya bakıyorum, buraya bakıyorum, yok, yok!

Her yeri alt üst edip de bulamayınca, sanki yüreğim parçalandı! Yaşlı kadına koştum; önce onu sıkıştırdım; doğrusu günahına da girdim. Ortada kanıt olmasına karşın Emelya'dan hiç kuşkulanmadım. Herif, sarhoş, oturuyordu.Yaşlı kadın dedi ki: "Hayır. Tanrı aşkına, ben pantolonu ne yapacağım, yoksa giyecek miyim? Benim etekliği de demin bir erkek çaldı... İşte yani, bilmiyorum, haberim yok." Buraya kimin gelip gittiğini sordum: "Hiç kimse gelmedi efendim," dedi, "ben hep buradaydım, Emelyan İliç çıktı, sonra yine döndü; işte orada oturuyor. Ona sorun."

"Emelya, benim yeni pantolon belki sana gerekmiştir, onu sen mi aldın? Bir çiftlik sahibi için dikmiştim... anımsıyor musun?"

"Hayır," dedi, "Astafiy İvaniç, val ahi ben almadım."

Gördünüz mü başıma gelenleri! Yine aramaya başladım, aradım, taradım yok! Emelya ise oturup sal anıyor. Sonunda sandığın üstüne, onun karşısına çömelerek kendisini şöyle bir gözden geçirdim... Eyvah!.. diye düşündüm, yüreğim ateş kesilmiş, kan beynime vurmuştu. Birdenbire Emelya da bana baktı.

"Hayır," dedi, "Astafiy İvaniç, sizin pantolonu, şey... Siz belki onu arakladığımı düşünüyorsunuz; ama ben almadım."

"Öyleyse Emelyan İliç, ayaklanıp gitti mi dersin?"

"Hayır, Astafiy İvaniç, hiç görmedim, belki de öyle."

"-Demek ki Emelyan İliç, pantolon kendiliğinden kayboldu."

"Belki de kendiliğinden kaybolmuştur, Astafiy İvaniç."

Onu dinledikten sonra, kalkıp pencereye yaklaştım, lambayı

yaktım, işime başladım. Altımızda oturan memurun yeleğini onarıyor, bir yandan da göğsüm yanıp sızlıyordu. Hani bütün gardrobu sobada yakmak daha kolay gelirdi. Emelyan, yüreğimin öfkeyle dolduğunu anladı; çünkü efendim, bir adam kötülük yapmışsa, yıkımı, bir kuşun fırtınayı sezdiği gibi önceden sezer.

"Biliyor musunuz, Astafiy İvaniç," diye Emelyanuşka söz başladı (sesi titriyordu); "bugün sağlık memuru Antip Prohoroviç, geçen gün ölen arabacının karısıyla evlenmiş..."

Ona baktım, hem de öfkeyle baktım. Emelyan anladı. Kalktığını, karyolaya yaklaştığını, orada bir şeyler aramaya başladığını

gördüm. Bekledim, uzun zaman oyalandı, kendi kendine söylendi:

"Yok, yok, nereye kayboldu bu kerata!" Ne yapacak diye bekledim. Emelyan çömelerek karyolanın altına sokuldu. Ben dayanamadım.

"Emelyan İliç," dedim, "niçin çömelerek sürünüyorsunuz?"

"Astafiy İvaniç, ben, hiçbir şey... Belki araştırırsak bulunur."

"- Hımm," dedim, "Emelyan İliç, dinle!"

"Ne var Astafiy İvaniç?"

"Sen," dedim, "bir hırsız, bir dolandırıcı gibi, benim iyiliklerime, ekmeğime, tuzuma karşılık onu çalmadın mı?" Yani efendim adam önümde, diz üstü sürünmeye başladığı zaman içim burkuldu.

"Hayır... Astafiy İvaniç..."

Sonra olduğu gibi karyolanın altında kaldı. Uzun zaman yattı, sonra çıktı. Adamcağızın bir patiska gibi bembeyaz kesildiğini gördüm. Kalkarak benim yanıma, pencereye oturdu, böylece on dakika bekledi.

"Hayır, Astafiy İvaniç," dedi, sonra birden bire kalktı, ölü

gibi sarararak bana yaklaştı:

"Hayır," dedi, "Astafiy İvaniç, sizin pantolonu, şey, almadım..." Baştan ayağa ürperdi, titreyen parmağıyla göğsüne vurdu; sesi de, efendim, öylesine titriyordu ki, korktum, pencereye yapıştım.

"Öyleyse, Emelyan İliç, suçsuz yere sizi aptalca kırdımsa beni bağışlayın. Pantolona gelince, ne yapalım, varsın kaybolsun; biz onsuz ölecek değiliz ya! Tanrı'ya şükür, el erimiz var; bir şey çalmaya gidecek değiliz. Başka bir zaval ıdan da bir şey dilenmeyeceğiz; kendi ekmeğimizi kazanırız..."

Emelyan beni dinledi; bekledi, bekledi, sonra bir de baktım, oturdu. Böylece bütün akşam kımıldamadan durdu; ben yatmaya gittim, Emelya hep aynı yerde oturdu. Sabahleyin baktım, kaputun içine kıvrılmış, döşemede yatıyor; öyle düşkünleşti ki, yatağa bile yatmıyor. İşte efendim, o zamandan beri onu sevmez oldum, yani ilk günlerde ona karşı kin duydum. Sanki, beni oğlum soymuş ve kanlı bir davranışta bulunmuş gibiydi.

Ah Emelya, Emelya, diye düşündüm. Emelya da, efendim, iki hafta durmadan içti. Yani tümüyle sersemleşti, ayyaş oldu.

Sabahleyin çıkıp geceleyin geç dönüyordu; iki hafta ağzından tek söz çıkmadı. Sanırım üzüntü onu boğuyordu. Ya da kendi kendisini yiyip bitiriyordu. Sonra içmeye ara verdi; belki de varını yoğunu içkiye vermişti. Yine pencereye oturdu. Üç gün oturup ağzını açmadığını anımsıyorum; bir de baktım, adamcağız ağlıyor. Yani, efendim, gerçekten ağlıyor, hem de nasıl; iki gözü iki çeşme, gözyaşlarının nasıl döküldüğünü kendisi de anlamıyor. Ne var ki efendim, bir adamın, hem de Emelya gibi yaşlı bir adamın, üzüntü ve acı içinde ağladığını görmek insanın gücüne gidiyor doğrusu.

"-Emelya, ne oluyorsun?" dedim.

Birdenbire tepeden tırnağa ürperdi, sarsıldı. Ben, o olaydan beri, onunla ilk kez konuşmaya başladım.

"Tanrı aşkına Emelya, ne çıkar, her şey kaybolsun. Niçin böyle baykuş gibi oturuyorsun?" dedim; ona acımıştım.

"Evet Astafiy İvaniç, ben hiçbir şey... Bir iş bulmak istiyorum. Astafiy İvaniç."

"Nasıl bir iş, Emelyan İliç?"

"Şöyle Astafiy İvaniç, herhangi bir iş. Belki eskisi gibi bir memurluk bulurum; demin Feodosi İvaniç'e ricaya gittim. Ben, Astafiy İvaniç, memurluk bulursam, size hepsini geri veririm.

Bütün harcamalarınızı faiziyle öderim."

"Yeter Emelya, yeter; işte bir halttır ettim! Artık, kahrolsun, eskisi gibi yaşayalım!"

"Hayır Astafiy İvaniç, siz, belki şey... Ben sizin pantolonu almadım..."

"Eh, nasıl istersen; Tanrı yardımcın olsun, Emelyanuşka!

"Hayır, Astafiy İvaniç, ben artık sizde kalamam, kusuruma bakmazsınız artık, Astafiy İvaniç."

"Tanrı yardımcın olsun Emelya İliç, seni aşağılayan kim, evden kovan kim.. yoksa ben mi?"

"Hayır, benim için artık sizde oturmak ayıp olur... En iyisi ben gideyim..."

Adamcağız kızdı, hep aynı şeyi yineleyip duruyor. Ona bakıyorum paltosunu omuzlarına çekiyor.

"Sen böyle nereye gidiyorsun, Emelya İliç? Sen hiç söz dinlemez misin? Nereye gideceksin?"

"Hayır, beni bağışlayın Astafiy İvaniç, beni alıkoymayın, (hem de ağlayacak gibi bir tavır alıyor) suçtan uzaklaşacağım, Astafiy İvaniç. Siz artık değiştiniz."

"Nasıl değiştim. Değişmedim! Sen küçük, akılsız bir çocuk gibi tek başına ölüp gideceksin, Emelyan İliç."

"Hayır Astafiy İvaniç, siz artık çıkarken, sandığınızı

kilitliyorsunuz, ben de Astafiy İvaniç, bunu görünce ağlıyorum... Hayır, en iyisi siz beni bırakın, Astafiy İvaniç, birlikte yaşadığımız sürece size yaptığım kötülükleri bağışlayın!"

Ne yapalım efendim? Adamcağız gitti. Bütün gün onu düşündüm, gelecek diye bekledim, yok. Ertesi gün yok; daha ertesi gün, yine yok. Korktum, dert içimi yakıyor, yemiyor, içmiyor, uyumuyorum. Adamcağız beni iyice üzüntüye soktu. Dördüncü gün onu aramaya çıktım, bütün meyhanelere baktım, sordum; yok!

Emelyanuşka kaybolmuştu. "Hâlâ yaşıyor musun?" diye kendi kendime söylendim; "belki bir duvar dibinde körkütük serildin, şimdi orada çürük bir kütük gibi yatıyorsundur." Yarı canlı

yarı ölü bir durumda eve döndüm. Ertesi gün yine aramaya karar verdim. Niçin buna göz yumdum, niçin bu aptal adamın gitmesine razı oldum diye kendi kendime ileniyordum. Tam beşinci gün, güneş doğarken, bir de baktım kapı gıcırdadı (bayram günüydü), Emelyan'ın içeri girdiğini gördüm. Morarmış, saçları kir içinde, sanki sokakta yatmıştı. İğne ipliğe dönmüştü.

Paltosunu çıkardı, sandığın üstüne oturarak bana baktı. Çok sevindim, ama içim eskisinden çok sızladı. İşte efendim, böyle oldu. Benim buna benzer bir suçum olsaydı, bir köpek gibi ölmeyi göze alır, dönüp

geri gelmezdim. Oysa Emelya gelmiş.

Elbette böyle bir adamı, böyle bir durumda görmek can sıkıcı

bir şeydir. Onu beslemeye, okşamaya, avutmaya başladım. "Eh,"

dedim, "Emelyanuşka, geldiğine sevindim. Biraz geç kalsaydın seni aramak için yine meyhanelere koşacaktım. Yemek yedin mi?"

"Yedim, Astafiy İvaniç."

"Doğru söyle, yedin mi? Kardeşim, dünden biraz lahana çorbası

kalmış; hem sade suya değil, etli. İşte soğan ekmek de var.

Ye, sağlığın için yararlı olur."

Ona yemek verdim; o zaman, belki üç gündür bir şey yememiş

olduğunu anladım, öyle bir iştahı vardı ki... Demek acıktığı

için bana geldi. Ona, dostuma bakarak yumuşadım. Sonra da bir şarapçıya koşmayı düşündüm. Onu avundurmak için şarap getirmeli ve konuyu bitirmeli. Artık Elemyanuşka'ya kızmıyordum! Şarap getirdim. "İşte," dedim "Emelyan İliç, bayram dolayısıyla içelim; içmek ister misin? İyi bir şarap."

Elini uzattı, hırsla uzattı, aldı, sonra durdu; biraz bekledi, tutup ağzına götürürken şarabın elinden döküldüğünü gördüm.

Evet, el eri titriyor ve şarap çalkalanıp dökülüyordu. Kadehi hırsla ağzına kadar götürdü, ama hemen masaya koydu.

"Ne var Emelyanuşka?"

"Hayır; ben şey... Astafiy İvaniç..."

"Biraz içmez misin?"

"Ben Astafiy İvaniç, ben... Artık içmeyeceğim, Astafiy İvaniç."

"Nasıl, hiç içmeyecek misin? Yoksa, yalnızca bugün mü

içmiyorsun?"

Sustu. Baktım gözlerini önüne eğdi, el erine dayadı.

"Ne oluyorsun, hastalandın mı Emelyan?"

"Evet, biraz rahatsızım, Astafiy İvaniç."

Tutup onu karyolaya yatırdım. Baktım, gerçekten kötü. Başı

ateş içinde, nöbet geldi, titriyor; bütün gün yanında durdum, geceye doğru daha da kötüledi. Ona içirmek için kvasa yağ ve soğan karıştırdım, biraz da ekmek ekledim. "Al biraz türi iç, belki iyileşirsin!" Başını sal adı.

"Hayır, bugün artık yemeyeceğim, Astafiy İvaniç," dedi.

Ona çay hazırladım, bundan daha iyi bir şey olmazdı, yaşlı

kadını iyice yordum. Ama iyileşmiyordu. Üçüncü sabah doktora gittim. Yakınımızda Kastopravov adında tanıdık bir doktor oturuyordu. Ben daha Bosamiyagin ailesinin yanında çalışırken tanışmıştım; beni iyileştirmişti. Doktor geldi; "Bakın," dedi,

"İş kötü, beni boş yere çağırmışsınız, isterseniz ona bir toz verebilirim." Böylece beşinci gün geldi çattı.

Benim önümde efendim, yatıyor, sönüyordu. İşimi elime alıp pencere yanına geçiyordum. Kocakarı sobayı yakıyordu. Hepimiz susuyorduk. Efendim, yüreğim onun için, o umarsız için adeta kanıyordu; sanki kendi oğlumu gömüyordum. Biliyorum ki, Emelya şimdi bana bakıyor. Bunu sabahleyin görmüştüm, adamcağız kendini zor tutuyor. Bir şey söylemek istiyor, evet, ama cesaret edemiyor. Sonunda ona baktım, zaval ının üzüntü dolu gözlerini benden ayırmadığını, ama kendisine baktığımı gördüğü

an gözlerini indirdiğini anladım.

"Astafiy İvaniç!"

"Ne var, Emelyanuşka?"

"Eğer, örneğin benim paltom bitpazarına götürülürse, ona çok para verirler mi, Astafiy İvaniç?"

"Eh," dedim, "bel i olmaz, çok mu verirler, az mı? Belki de üç

ruble verirler, Emelyan İliç."

Oraya götürülmüş olsaydı hiçbir şey vermezlerdi, dahası, böyle berbat bir şeyin satılmasına gülerlerdi.

Ama zaval ıyı bildiğim için, onu, Tanrı'nın bu saf kulunu avutmak için, bunu söylemedim.

"Ben de aslında üç gümüş ruble vereceklerini tahmin etmiştim.

Çuhadan yapılmıştır, Astafiy İvaniç. Çuhadan olduktan sonra, nasıl olur da üç ruble etmez?"

"Bilmiyorum Emelyan İliç," dedim, "götürmek istersen, üç

rubleden başlamalısın."

Emelya biraz sustu; sora yine seslendi:

"Astafiy İvaniç!"

"Ne var, Emelyanuşka?"

"Ben öldükten sora paltomu satın, benimle birlikte gömmeyin.

Ben böyle de yatarım; o değerli bir şeydir; belki size yarar."

O anda yüreğim anlaşılmaz bir duyguyla burkuldu. Adamcağızın ölümden önce gelen bir kaygıya tutulduğunu görüyordum. Yine sustuk. Böylece bir saat geçti. Ona bir daha göz attım, hep bana bakıyordu. Gözlerimle karşılaşınca yine gözlerini indirdi.

"Biraz su içmek istemez misin, Emelyan İliç?"

"Verin, Tanrı yardımcınız olsun, Astafiy İvaniç."

Ona su verdim, içti:

"Teşekkür ederim, Astafiy İvaniç," dedi.

"Başka bir şey istemez misin, Emelyanuşka?"

"Hayır, Astafiy İvaniç; bir şey istemiyorum. Ben şey..."

"Ne var?"

"Şey..."

"Ne şeyi Emelyanuşka?"

"Pantolon... şey... O zaman sizin pantolonu ben almıştım...

Astafiy İvaniç..."

"Zararı yok, Tanrı seni bağışlar Emelyanuşka, zaval ı talihsiz adam! Rahat öl..."

Benim de efendim, soluğum kesildi,

gözlerim yaşardı, bir an için ona arkamı döndüm.

"Astafiy İvaniç..."

Baktım, Emelya bana bir şey söylemek istiyor; doğruluyor, çabalıyor, dudaklarını kımıldatıyor... Birdenbire yüzü

kızardı, bana baktı... Yeniden sarardı, sarardı. Bir saniyede bütün gücünü yitirdi, başı arkaya düştü, son kez iç çekti, ruhunu Tanrı'ya teslim etti.